

Samvirke

NR. 10, 1959 . 1. JUN

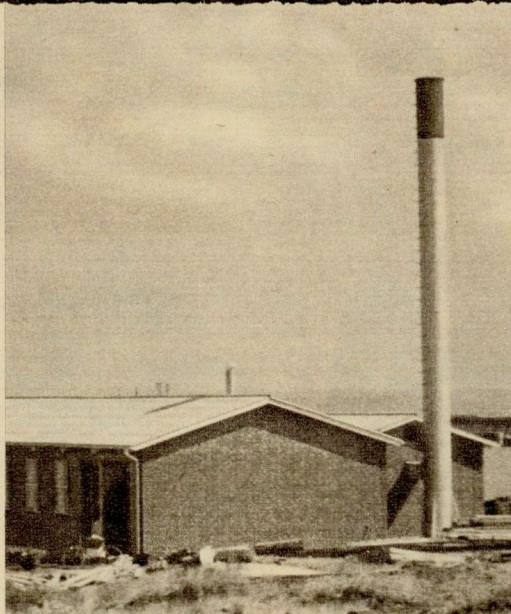
.....
PUEBLO
INDIANERNE
SE MIDTSIDEARTIKLEN
.....

LANDET RUNDT

Er der alt om dyr? Mon vi ikke kan se noget morsomt med mennesker på det svenske program?

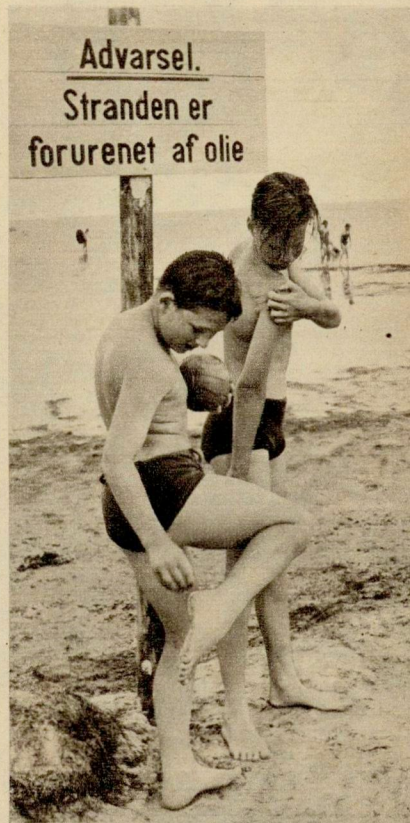
Jens Baggesen står i Korsør og ser langt efter en stedmoderblomst, han skulle holde i sin hånd. Blomsten er borte, og man siger i byen, at det er turister, som nu pålægger byen en udgift på 100 kroner til en ny metalblomst til digteren.

Som andelsvirksomhed vil en kreds af fiskere i Hvide Sande videreføre byen fiskemøllefabrik. Man mener, at egnsudviklingsrådet bør støtte planen, især da den bygger på samarbejde mellem byens borgere.

Bølling Sø i Jylland rummer stadig fortidsminder. Senest har Nationalmuseet fundet en oldtidsbåd. Den kan dog kun bjerkes i stumper, der dels skal til København, dels til et lokalt museum.

Badesæsonen begynder som regel grundlovsdagen. De to badende på billedet har overset skiltets advarende ord, men hvor sørgeligt, at glade dage ved stranden skal ødelægges med spildolie.

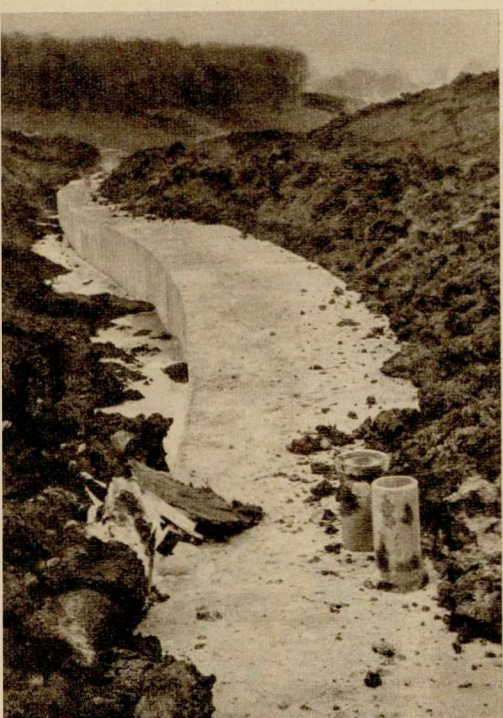
Fanø mangler et turistkontor, men har til gengæld et offentligt toilet for meget. Turistchefen på øen har foreslået, at bygningen indrettes til sit nye turistformål.

Maj Munks gård i Hover i Vestjylland købtes i sin tid, fordi digterpræsten ønskede jagtretten på jorden. Gården har været drevet af forpagter, men er nu solgt af hans enke, fru Lise Munk.

Lygheder pr. telefon kan man få i KTAS område fra 1. juni. Ideen var i brug allerede under første verdenskrig, men dengang var det ikke med åndoptager og fjernskriver som nu på Ritzaus bureau, hvor telefonavisen redigeres.

Om en hvid slange snor en 750 meter lang tunnel igennem Amosen på Sjælland. Tunnellen, der har kostet en million, er et led i afvanding og dermed forbedring af jorden i Amosen. 5000 tønder landbrugsjord kan indvindes.

»TRÆT« TØJ BLIVER SOM

NYT!

Strygejernet glider fjernet over stoffet - det »klæber« ikke. - Derfor bliver De meget hurtigere færdig med et ellers besværligt arbejde.

Og stoffet holder sig længere smukt med **CRACKFREE**.

CRACKFREE GØR STRYGNINGEN TIL EN LEG

CRACKFREE HOLDER TØJET LÆNGERE RENT

CRACKFREE-stivet tøj skyer snavs, fordi appreturen smyger sig om taverne - trænger helt ind i stoffet og beskytter det. Derfor sparer De vask, når De bruger **CRACKFREE**.

CRACKFREE kan anvendes til silke, bomuld, rayon, nylon - og uld... Og til kjoler, bluser, skjorter, duge, børnetøj, strømper, gardiner, sengetøj, arbejdstøj. Alt holder længere og smukkere - og især Deres stivskørt bliver struttende **NYT** igen - med **CRACKFREE**.

crackfree

En hundredårsdag: ANDERS NIELSEN

*Manden
bag lurmærket,
cementen-
og meget mere*

KOEN „Karoline“ – det danske mejeribrugs nye maskot – er sød og indtagende; der sælges sikkert mange ekstra kilo smør takket være hendes optræden i reklamekampagner på fremmede markeder.

Nutildags er det den måde, varerne skal sælges på. Men også „Karoline“ med det taktsomme blik har sikkert gjort sig klart, at hvis ikke kvaliteten i forvejen var fastslået og garanteret, så gik det ikke.

Med andre ord: Det er indførelsen af lurmærket i sin tid og den position dette efterhånden er nået frem til, der er det egentlige grundlag for salgssuccessen. I dag er lurmærket og dets garanti millioner værd for det danske landbrug, og det tør siges, at mærket blev skabt med ualmindelig fremsyn. Endda var fødselsvanskelighederne dengang endnu alvorligere end de kvaler som nutidens salgsfaktorer må igennem. Men hele sagens forløb var egentlig så typisk for den måde, hvorpå datidens mest fremtrædende andelsmand, *Anders Nielsen*, Svejstrup Østergård, greb tingene an.

ENDNU i 1890'erne tog man det ikke så nøje med at narre forbrugerne, og f. eks. aflagde mængder af udenlandsk smør et hastigt besøg i Danmark, hvorefter det på eksportmarkederne frejdt solgtes som dansk!

Det kunne man naturligvis ikke have, men interesserne i dansk smørhandel var spredt på så mange hænder, at en fælles indsats var yderst vanskelig at få gennemført. Andelsbonden Anders Nielsen – hvis 100 års fødselsdag fejres den 11. juni – satte imidlertid hele sit organisationstalent ind på opgaven, og den lykkedes for ham. Alle parter gik frivilligt med til en fællesmærkeordning for alt dansk smør. Lurmærket, som således blev båret frem i et ægte andels-samarbejde, og som først senere fik statens officielle præg, var oprindeligt et effektivt nationalitetsmærke, men det blev snart udbygget til også at garantere kvaliteten.

PÅ en måde var lurmærkesagen et sidespring i Anders Nielsens virksomhed. Hans hovedfelt må siges at være organisationen af de store andelselskaber, hvis oprettelse blev nødvendiggjort af den stærke økonomiske udvikling før og omkring århundredskiftet.

Der var for eksempel mange købmænd og kornhandlere, som gned sig i hænderne, da landmændene i 1880'erne og 1890'erne for alvor satte gang i kvægbruget og begyndte at få brug for meget ekstrasoder ud over det, afgrøderne kunne præstere. *Nu skulle disse bønder ordentligt tages ved næsen!* Og der var vel nok meget skidt imellem de mystiske blandinger, der i de tider blev solgt som foderstoffer til alt andet end beskedne priser. Analyser viste undertiden 30 pct. sand og karakteriserede sækkenes indhold som „opfejning fra foderstoflofter og frømagasiner“. En beskyttelseslov blev gennemført, men saboteret.

IMIDLERTID kunne dette jo ikke blive ved at gå. I trods og af simpel nød dannede bønderne så lokale indkøbsforeninger, som på andelsbasis forsynede deres

medlemmer, men dette viste sig utilstrækkeligt, især efter at de store jyske købmænd i 1896 oprettede et monopol for foderstoffer.

I FDB tog *Severin Jørgensen* og andre tanken op om at danne et vældigt fællesindkøb for foderstoffer, men det blev de jyske landmænd selv, som – udfordret af monopollet – tog det direkte initiativ i 1898 ved oprettelsen af *Jydsk Andels-Foderstofforretning*. Ideen var vel forinden ført frem af andre, men Anders Nielsen tog snart hånd om den, organiserede den nye forretning, blev dens første bestyrelsesformand og påtog sig en væsentlig del af det vældige agitationsarbejde, der måtte til ude blandt landmændene for at svejse den nye organisation sammen.

Der lød advarsler nok i starten mod dette eksperiment – og hvor uegennyttigt: *Ikke mindst fra købmændene*, for man vidste jo nok, at handel havde landmænd ikke forstand på. Akkurat de samme argumenter, den samme købmændsbekymring er det jo, der i dag i visse kredse luftes over for det endnu større andels-samarbejde, *Landbrugets Afsætningsråd*. – Men Anders Nielsen og foderstofforrettningens øvrige stiftere og andelshavere lod sig jo heldigvis ikke skræmme, og advarslerne blev snart gjort til skamme.

OG DER var meget, meget mere. Der er i virkeligheden få områder inden for den danske andelsbevægelses historie fra 1880'erne til midt i 1920'erne, hvor man ikke støder på Anders Nielsens navn – simpelthen fordi han var netop den agitator og organisator, som bevægelsens mange grene havde så stærkt brug for i disse års voldsomme udvikling. Han var måske ikke en udpræget ideernes mand, men hans styrke var evnen til at skabe tilslutning for ideerne og at føre dem ud i livet. Når han ved sin varme og stemmekraftige vel-

talenhed havde fået ildnet folk op – og det var han enestående til – så var han også mand for selv at lede det derefter nødvendige, rent organisatoriske arbejde. Anders Nielsen satte således – for nu at nævne de helt store ting – sit præg på oprettelsen af *Dansk Andels Gødningsforretning* og *Mejeriernes Fællesindkøb* i 1901 og *Dansk Andels Cementfabrik* i 1911.

MAN kan undre sig over, at en enkelt mand overkom så meget – og med så godt resultat. Men foruden hans personlige egenskaber er forklaringen den, at tanken om disse nye foretagender netop da var modnet inden for danske andelskredse, og desuden at et meget bredt samarbejde bar tankerne frem. Både gødningsforretningen og cementfabrikken blev således til med stærk positiv støtte fra FDB, hvis formand, *Severin Jørgensen*, gik energisk ind for sagen. Og ofte var det således, at det private erhvervslivs monopoldannelser ligefrem udløste og fremtvang dette andelsinitiativ. F. eks. satte cementtrustens prisforhøjelser, straks efter at FDB havde måttet binde sig til en femårig købsforpligtelse, umiddelbart fart i realisationen af *Dansk Andels Cementfabrik*.

Man finder også Anders Nielsen i forgrunden blandt den kreds af andelsledere, som – iøvrigt på *Severin Jørgensen*'s initiativ – 1899 oprettede dansk an-

Anders Nielsen.

delsbevægelses allerøverste „eta-ge“: *Andelsudvalget*, og dettes blad, *Andelsbladet*, og han var udvalgets formand såvel som bladets redaktør gennem en lang årrække. Han var således en af de mænd, der tidligst havde den fulde forståelse af det nødvendige i et fast *andelsamarbejde mellem andelsbevægelsens forskellige grene*, og han ville sikkert i dag med ildhu have kastet sig ud i debatten om Landbrugets Afsætningsråd, der jo er dette andelsamarbejdes højeste potens på det salgsmæssige område.

MEN med den finansielle krone på datidens værk, *Den danske Andelsbank*, havde Anders Nielsen og hans medarbejdere tilsyneladende ikke nogen heldig hånd. Banken blev efter lange og trange forhandlinger stiftet 1914, voksede sig stor under krigstidens og efterkrigsårenes forhold, men rantes under 1920'ernes almindelige bankkrise af tilbageslag og måtte lukke. Det blev først det følgende slægtled af andelsfolk forundt at føre en levedygtig andelsbank frem.

Man forstår imidlertid så godt Anders Nielsens og hans samtidiges energiske stræben mod dette mål. Gennem hele andelsbevægelsens historie i hine årtier går jo som en rød tråd *vanskelighederne med at skaffe den fornødne kapital*. De private banker så skævt til andelsbestræbelserne for at skabe konkurrence til handelens og industriens monopoldannelser, og sikringen af den nødvendige økonomi krævede ofte store personlige ofre hos andelsforetagernes skabere. Men med virksomhedernes og kapitalkra-venes voksende størrelse slog de personlige bidrag og kautioner naturligvis ikke til; en *egen bank* var stærkt påkrævet.

Den danske Andelsbanks tragedie slog Anders Nielsen om- trent lige så hårdt tilbage, som hans hidtidige successer inden for andelsbevægelsen havde båret ham frem; inden hans død 1928 var de fleste af hans mange tillidshverv gået over til andre. Men også kun omtrent, og kun i den forstand. For det lever jo og trives, det han i sin tid var med til at skabe, og allerede inden hans død havde en ny andelsbank bløt ved sin fremvækst bevist, at også *det* var en rigtig tanke, og at andelsbevægelsens grokraft ikke er ringere i nutidens samfund end på pionerernes tid.

Syv indvendinger FOR SYV ÅR SIDEN ... er det blevet bedre?

DET er i de senere år blevet lettere at være husmoder – vareudvalget er jo vokset, forretningernes service blevet bedre o. s. v. Men det er på den anden side også blevet sværere at købe ind, for man står ofte vaklende i valget mellem de mange forskellige varer, og priserne er jo hårde ved pengepungen...

Også på den anden side af disken må man regne med både plusser og minusser. Der er vel blevet meget mere at handle med gennem de senere år – men konkurrencen er også blevet skarpere.

Jo, der er rigtignok sket meget, siden den amerikanske handels ekspert *Georg R. Lindahl jr.* i 1952 foretog en omhyggelig gennemgang af den danske detailhandel med fødevarer og stillede forslag til forbedringer på en hel række punkter. – Har det nu været syv fede eller syv magre år, den tid der er forløbet siden den amerikanske eksperts undersøgelser. Har den danske fødevarerhandel levet op til de mange gode råd, eller har den ignoreret dem?

MR. LINDAHL'S undersøgelser var et led i den tekniske assistance, som Danmark modtog under det amerikanske Marshallprogram. Han fandt ved sit arbejde, at der især var syv punkter, hvor man måtte rette indvendinger mod den danske fødevarerhandel, fordi den ikke bød forbrugerne, hvad disse i vore dage kunne siges at have krav på:

★ Vi har alt for mange butikker i Danmark – én fødevarerforretning for hver ca. 100 indbyggere – hvilket betyder alt for høje omkostninger.

★ Lovgivningen hæmmer på forskellig måde detailhandelens modernisering; især er næringslovens bestemmelse om, at en handlende ikke må have mere end ét udsalg i hver kommune, ikke til fordel for forbrugerne,

men negativt og uproduktivt. ★ Systemet med „faste brutto-priser“, d. v. s. det forhold, at fabrikterne kan bestemme, hvilken pris der i butikkerne skal forlanges for deres produkter, er forkasteligt. Det hindrer konkurrencedygtige forretninger i at byde kunderne lavere priser, medens systemet holder liv i de alt for dyrt arbejdende butikker.

★ Varelageret omsættes for langsomt i mange danske forretninger; der er mange „døde varer“ i det alt for store sortiment, og det koster dyrt.

★ Det er en uskik at sælge varer i løs vægt, som skal afvejes i ekspeditionstiden; blandt andet af denne grund er omsætningen pr. beskæftiget alt for lav.

★ De danske butikker er gennemgående alt for gammeldags indrettet, for mørke og med utidssvarende inventar og vinduesudstilling.

★ Da fødevarerhandelen er så skarpt inddelt i brancher, må husmoderen løbe alt for mange forskellige steder for at klare de daglige indkøb. Dette er især en gene for de stadig flere udearbejdende kvinder. En forbedring afhænger i høj grad af sundhedsmyndighederne, hvis positive medvirken bl. a. er nødvendig for at få dybfrosten til at slå igennem til gavn for forbrugerne og for handelen selv.

JÅ, så mange var indvendingerne, og hver for sig var de syv punkter underbygget med saglig kritik og forslag til forbedringer.

Har det så hjulpet allsammen?

Hvis man tager de nævnte punkter i tur og orden, bliver det et meget broget billede. Vi har stadig lige mange butikker i Danmark, ja måske snarest flere, end da mr. Lindahl foretog sin undersøgelse. Nye boligkvarterer er jo vokset op, især i byernes forstæder, og her er også indrettet mange hundrede nye butik-

ker. Men en følge heraf er naturligvis, at den kritiserede butiksoverflod er blevet forholdsvis endnu større i de gamle bykvarterer, som mange mennesker flytter ud fra. – Næringslovens negative og uproduktive begrænsninger af butiksformen er heller ikke ændret.

MEN med hensyn til selve butikkernes indretning og forretningslivets gang tør det nok siges, at der er gjort fremskridt siden den amerikanske eksperts besøg i Danmark. Fabrikterne kan – som følge af den nye monopollov – ikke længere diktere de handlende, hvad disse skal tage for deres varer. Dette giver større smidighed i prisansættelsen og giver de mest konkurrencedygtige forretningsformer mulighed for at slå igennem. Også i selve butikkerne har moderniseringen af inventar og betjening gjort underværker mange steder. Løsvægtsvarene har i de fleste tilfælde måttet vige pladsen for fikse og hygiejniske varepakninger, der lige- som selvvalg og selvbetjening i høj grad letter ekspeditionen.

Brugsforeningerne er gået i spidsen i denne udvikling, bl. a. ved at indrette nær ved 200 selvbetjeningsbutikker, der i vareudvalg spænder meget vidt, ved at modernisere mange hundrede andre butikker og ved at deltage i de dybfrosne fødevarers sejr- rige fremmarch, så vidt de gammeldags sundhedsforskrifter nu tillader. Og alt dette har været medvirkende til stærkt at forøge omsætningshastigheden, der i brugsforeningerne for alle varer under ét lå 15 pct. højere i 1957 end i 1952; både bevægelsen og forbrugerne har fordel heraf.

Jo, vist er der sket noget, siden vi for syv år siden fik hele vor fødevarerhandel i Danmark sagkyndigt gennemgået. Det er alligevel blevet lettere og fornøjeligere at være forbruger.

DEN distræte professor er jo praktisk talt forsvundet fra vittighedstegnernes emneliste. Dødsårsagen lader sig næppe fastslå, men det *kunne* ialtfald være den omstændighed, at vi snart allesammen er så glem-somme, at det kan give mere end rigelig morskab i sig selv.

Forleden kom således en dame op på hittegodskontoret på Københavns hovedbanegård for at spørge efter en ting, hun havde glemt i toget. Den var der, og hun tog glad afsked. Senere opdagede man, at hun havde glemt sin taske med flere hundrede kroner på skranken i hittegodskontoret. Samme dag glemte en passager i en københavnsk sporvogn tre levende undulater . . .

I disse tilfælde fik de glemsomme deres ejendele igen, men det er der mange, der ikke får. Af de fundne ting, som indleveres på Københavns politis hittegodskontor – landets største central for glemte sager – vender kun ca. *hver sjette* genstand tilbage til ejermanden. Af cyklerne dog godt hver fjerde. Nogle andre hittegodskontorer kan notere lidt større afsætning, men det er sjældent over halvdelen af de tabte eller glemte ting, der kan leveres tilbage.

Undertiden skyldes dette måske, at den glemte ting har for ringe værdi for ejermanden, men når der er tale om f. eks. en pung med flere hundrede kroner, er forklaringen nok oftere den, at ejermanden simpelthen har været så adspredt, at han eller hun ikke bagefter har kunnet regne ud, hvor det er, pungen kan være glemt.

Sammenlagt er det ikke små værdier, der er tale om. Københavns politi sælger alene hittegods for godt 200,000 kr. om året (heri ikke medregnet de knapt 40,000 kr. i kontanter, som ikke afhentes). Selv om folks evne til at glemme og tabe ting synes mindre veludviklet i andre egne, vil den samlede hittegods-salgssum for hele landet utvivlsomt ligge mellem en halv og en hel million kroner – og den virkelige værdi for ejerne er adskilligt større. Hittegods-cykler går f. eks. i København for en gennemsnitpris af ca. 6 kr. pr. stk. på hittegods auktioner.

Når glemsomheden er særlig udpræget, kan man – det har hittegodskontorerne adskillige vidnesbyrd om – udmærket glemme

gebisset i et tog, eller skubbe den ene sko af i en sporvogn og derpå forlade vognen uden at få skoen med sig. Hittegodsfolkene er forlængst holdt op med at undre sig, når en glemt sygestok genfindes af ejeren med bemærkningen: *Det var vel nok dejligt. Jeg kan altså ikke gå to skridt uden den stok . . .* Man nøjes med at glæde sig over, at modtageren dog altså også må være i stand til midlertidigt at glemme den legemlige skrøbelighed, som gør stokken uundværlig.

Det er en hel stab af mennesker, det offentlige må have i gang med at registrere og bøde på folks glemsomhed. Og de har nok at gøre. Statsbanernes depoter for fundne sager har en større omsætning i handsker end noget af stormagasinerne eller nogen handskeforretning, og det københavnske politis hittegodsafdeling slår på en

Allerede tallene her lader jo forstå, at glemsomhed ikke er noget privilegium for ældre konfuse damer eller ungdommeligt ansvarsløse elementer. Det fremgår også af andre kendsgerninger.

F. eks. må man vel gå ud fra, at den funktionær, som har kontrollen med *pengeskabet* i et større firma, er et betroet menneske, udstyret med både punktighed og ordenssans. Men De Forenede Vagtselskabers folk finder på en gennemsnitsnat 6 pengeskabe, der står åbne. Det vil sige: I virkeligheden finder vægterne nok adskilligt flere, som de blot lukker uden at skrive rapport, og da det jo desuden langt fra er alle firmaer, der abonnerer på vagtselskabernes service, må der i virkeligheden hver eneste nat være snesevis af pengeskabe, der står pivåbne. Det må være brandærgeligt

Hvad vi dog går og

hel række felter de pågældende branchers førende firmaer, hvad mængden angår.

Her indleveres nemlig i løbet af et år ca. 25,000 cykler og ca. 60,000 andre fundne „effekter“. Med sikkerhed kan man naturligvis ikke skille ud af denne bunke, hvad der er glemt og hvad der er mistet på anden måde, men meget ofte tyder omstændighederne på det første. Det vrirler i protokollerne med ure og smykker, der øjensynlig er taget af, mens ejeren vaskede hænder, og med frakker og paraplyer, som har fået lov at ligge på en bænk, efter at ejeren var færdig med at slikke solskin.

At ejermændene til 5/6 af de fundne sager aldrig henvender sig til hittegodskontoret, kunne jo tyde på at tabet tages med sindsro, men når hver dag mere end 60 københavnere mister deres cykle uden at spørge efter den på rette sted, skyldes det utvivlsomt ofte, at de har glemt, hvor de glemte den og glemt, hvor de i sin tid noterede dens nummer – og derfor ikke synes, de kan være bekendt at komme og spørge.

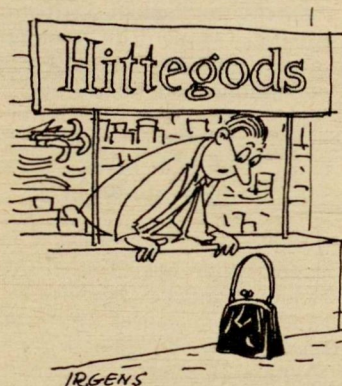
at vide for en ordentlig indbrudstyv, men det er altså en kendsgerning.

Endnu flere steder konstaterer vægterne, at personalet har glemt at standse en eller flere maskiner – for slet ikke at tale om de 2–300 virksomheder, hvor man har glemt at slukke lyset eller de 150 steder, hvor man ikke har lukket døren.

Hvor mange, der præsterer det modsatte: at smække døren, men glemme nøglerne, er det sværere at danne sig et begreb om, men der findes i København over 30 firmaer, der averterer med døråbning dag og nat, så det er alene på det område en forretning af helt pænt omfang, den menneskelige distraktion holder i gang.

Noget kunne tyde på, at damer gennemgående er mere glemsomme end mænd. Til de københavnske sporvejes hittegodskontor blev i 1958 indleveret damepunge med godt 12,000 kr. i rede penge og dametasker med over 15,000 kr., men kun herrepunge med ialt knapt 5800 kr.

Helt sikker på, at disse tal lader sig fortolke på den måde kan man dog ikke være

- Kun hver sjette glemte genstand vender tilbage til ejermænd
- 65 cykler glemmes dagligt i København
- 6 pengeskabe står åbne hver nat
- Hver tredje kørekortindehaver glemmer at forny kortet til tiden
- Årligt 100.000 rykkerskrivelser om biblioteksbøger
- Hver dag 10-15 breve uden afsender- eller modtageradresse

GLEMMER

— og mændene har ialtfald ikke noget at prale af.

Der findes jo f. eks. mange flere mandlige end kvindelige bilister, men der er meget få områder, hvor glemsomheden fejrer større triumfer end når det drejer sig om fornyelse af kørekortet. *Ca. hver tredje kørekortindehaver glemmer at få det fornyet til tiden.* De fleste af disse bilister opdager nogenlunde hurtigt efter fristens udløb, at den er gal, men man har dog alene i København et par tilfælde *pr. dag*, hvor en kørekortindehaver har glemt fornyelsen i over et halvt år. Det er både professorer og arbejdsmænd, der kommer i den situation, men hovedindtrykket er, at de kvindelige bilister *forholdsvis* sjældent glemmer fornyelsen.

For at man ikke skal tro, særlig udviklet glemsomhed er en slags følgesygdom til motorgalskab, må vi måske her gøre opmærksom på, at mennesker med mere stilfældige sysler som hobby også har det med at glemme. Københavns kommunebiblioteker må udsende op mod 100.000 rykkerskrivelser om året til folk, der har glemt tilbageleveringen af lånte bøger i mere end en uge. Og af disse mange glemsomme lånere reagerer mere end hver tiende heller ikke på rykkerskrivelsen, men må have endnu en påmindelse for at vågne.

Det kan jo være både dyrt og ubehageligt at glemme fornyelsen af sit kørekort (man udsætter sig for bøde, eventuelt ny køreprøve) og når end ikke denne trusel gør indtryk på flere, kan man have sin tvivl om betydningen af de småbøder, en række offentlige institutioner belægger forglemselses-synder med. Det er en tvivl, som styrkes af tallene.

Post- og telegrafvæsenet opkræver således i en del af landet betaling for rigstelefon-samtaler, telegrammer etc. ved at udsende

regninger, som det koster 1 kr. at betale efter en tydeligt angivet frist (plus renter, hvis beløbet er over en vis størrelse). Alligevel betales et sted mellem 200.000 og 250.000 regninger for sent. Ud af et samlet antal på omkring 1 million. Beløbene er gerne så små, at det sjældent er betalingsvanskeligheder, der gør sig gældende. Hver 4.-5. regning glemmes simpelthen, til terminen er overskredet.

Skattevæsenet tager jo anderledes hårdt fat, hvis man glemmer at indsende selvangivelse. Det kan blive til adskillige hundrede kroner blot for et par dages forsinkelse. *Det synes at virke.* Københavns skattevæsen har med sine ca. 400.000 skatteydere kun ca. 2000 for sent indsendte selvangivelser *pr. år* — og af de 2000 kan en del endda påberåbe sig sygdom eller anden gyldig undskyldning.

Hvor mange andre breve, vi glemmer at sende af sted, er jo ikke godt at vide, men derimod ligger det klart, at der hver dag er 10-15 mennesker, som husker at sende et brev af sted, men putter det i postkassen uden hverken modtager- eller afsenderadresse. Returpostkontoret får ca. 4400 af den slags opgaver om året, og heri er ikke medregnet det (formentlig langt større) antal tilfælde, hvor afsenderen „kun“ har glemt at skrive, hvem der skulle have brevet, men hvor posthuset uden videre har kunnet returnere det efter afsenderadressen. Det hænder, at folk med megen omhu gemmer pengesedler i et brev, så dette ulovlige indhold ikke kan ses udefra — hvorpå de glemmer både afsender- og modtageradresse.

Disse og andre „syge“ breve koster naturligvis postvæsenet en del. Til gengæld tjener staten ind imellem en ganske rar skilling på folks glemsomhed. F. eks. ved at de glemmer at se efter, om de har vundet på deres præmieobligationer. Siden 1948 har staten indkasseret ca. 1/2 million kr. i form af præmieobligationsgevinster, som havde ligget uafhentet i tre år.

Glemsomhed er imidlertid ikke blot en skavank med lidt ærgrelse og nogle økonomiske tab som konsekvens. Hver dag kvæstes gennemsnitlig 3 fodgængere ved at træde ud foran et køretøj — i de allerfleste tilfælde, fordi de glemte at se sig for — og hver dag anrettes en brand, fordi folk går fra et elektrisk strygejern eller et andet elektrisk apparat og glemmer, at det er tændt. Alene *bygningsskaden* ved disse brande beløber sig til 400.000 kr. om året.

Disse specielle kategorier af brande og ulykker er naturligvis kun *nogle* af dem, man må tilskrive den menneskelige distraktion. F. eks. er den utvivlsomt også årsag til mange arbejdsulykker.

Det mærkelige er blot, at alle de problemer, som står i forbindelse med, at folk sådan går og glemmer, er meget dårligt belyst af videnskaben. Hvor mange færdselsulykker eller arbejdsulykker eller ildebrande, der i virkeligheden skyldes, at ellers fornuftige og ansvarsbevidste mennesker pludselig glemmer et eller andet, har man slet ingen oversigt over, og man ved også forbavsende lidt om den psykologiske mekanisme, der giver sig disse udslag. Der

foreligger et mægtigt materiale om den form for glemsomhed, som har interesse, når man skal have en eller anden slags eksamensstof til at sidde fast eller i det hele taget *lære* noget nyt, men for de fleste mennesker over skolealderen er det vel et mindre aktuelt problem end at huske brevet, som skulle have været i postkassen i forgårs.

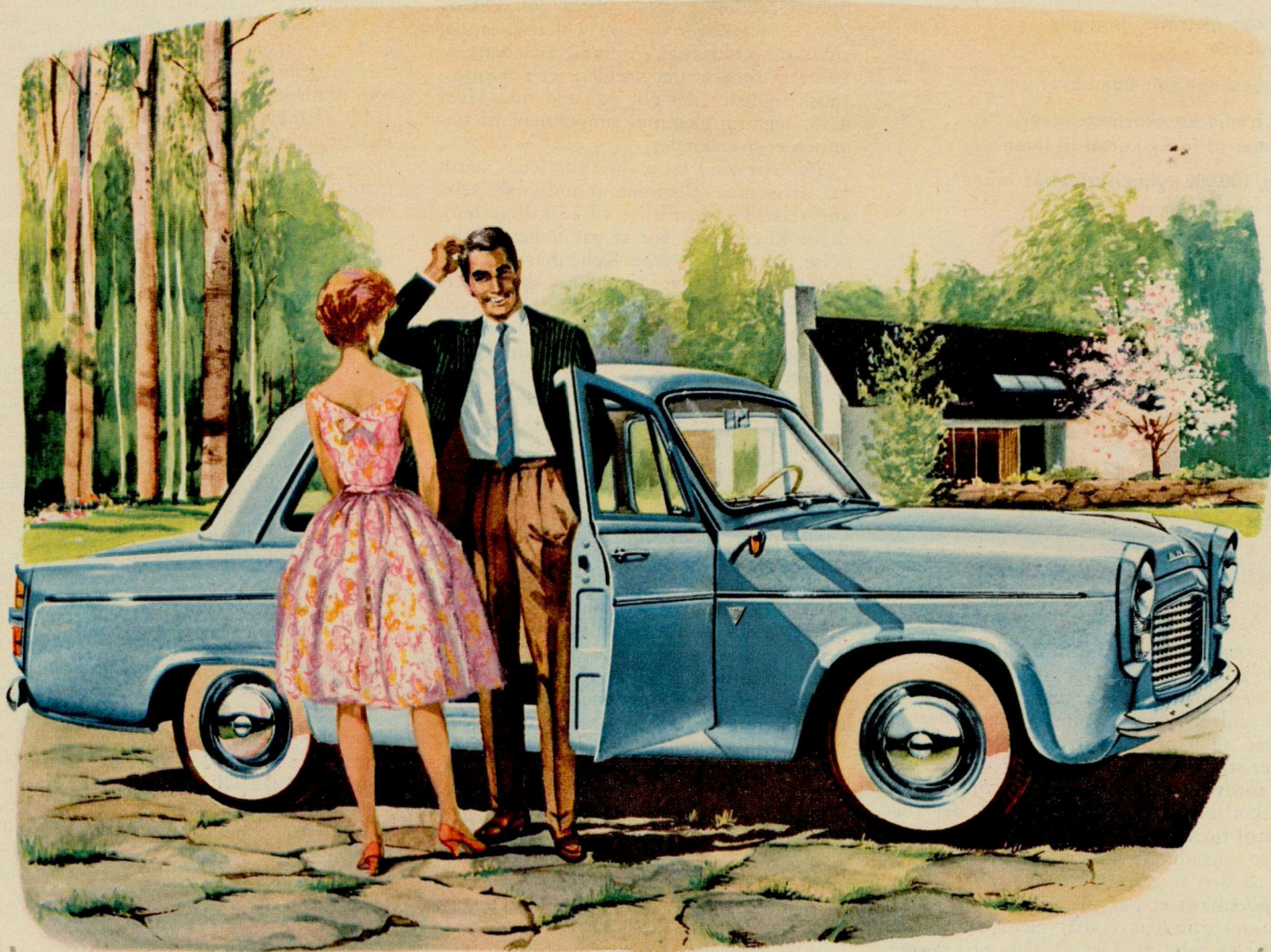
En klarlægning af distraktionens væsen, virkninger og årsager er naturligvis også en meget kompliceret sag, men den ville til gengæld være af betydelig værdi på mange felter. Uden en sådan viden arbejder man jo f. eks. til en vis grad i blinde med en stor del af propagandaen mod ulykker, brande etc. De værdier, der her er tale om, skulle nok kunne berettigede en forskningsmæssig indsats af større omfang, end hvad man hidtil har kendt til.

Sigmund Freud — ham med psykoanalysen — har dog i sin tid beskæftiget sig en del med forskellige former for distraktion og fundet på nogle yderst sindrige forklaringer af en del enkelttilfælde. F. eks. antog han, at da han en dag glemte at betale nogle cigarer, han havde købt i en tobaksforretning, var det en underbevidst virkning af, at han dagen før havde spekuleret meget over sin private økonomi. På samme måde mente han, at man (ofte) glemte at betale sine regninger, fordi underbevidstheden protesterede mod, at man gav pengene fra sig, og at forklaringen på, at man glemte adresseringen af et brev kunne være, at man (underbevidst) slet ikke ønskede at afsende denne epistel.

Uanset om man vil akceptere denne forklaring, er det ialtfald kun en del af problemet, den vedrører. Og selv om det senere er strejft af enkelte andre forskere, ved vi i dag stort set ikke, hvorfor vi går og glemmer. Vi gør det bare.

KAJ CHRISTIANSEN.

Blå himmel og gylden sol, vejr, der
 lokker mod grønne skove og lyse strande . . .
 hvor havde det hele dog været skønt og
 ukompliceret, om De havde haft den nye ANGLIA,
 De går og drømmer om.
 Den ville hurtigt og bekvemt have ført Dem
 ud til alle herlighederne.
 Bag rattet i en ANGLIA har De det hele
 indenfor rækkevidde.
 Der er mange grunde til at folk med sans
 for biler vælger ANGLIA: accelerationen,
 vejbeliigheden, de smukke linier og den fine
 økonomi. Man vælger den kort sagt, fordi den
 på alle punkter er topvognen i sin klasse.

FORD ANGLIA

Bilen man drømmer om

hOVEDGADEN i Herning er lang og bred og plan som et danse-gulv. Byen ligger i ganske fladt terræn, og uden om den breder den jyske prærie sig, et stort, åbent land, hvor vinden altid er gæst. Når havblæsten agter sig fra Ringkøbing til Silkeborg, kan den stryge lige gennem Herning ad Hovedgaden, der går omtrent lige i vest-østlig retning.

Kan man kalde landskabet omkring Herning åbent, så kan man vist også sige, at byen selv virker mærkeligt åben. Det skyldes måske, at hovedgaden er så bred og flad, og at byen synes så lav, de fleste huse har to-tre etager.

En ny by er Herning. Der er dele af den, der får én til at tænke på den typiske jyske stationsby i begyndelsen af århundredet. Ikke at bygningerne synes hastigt eller billigt opført – tværtimod er byggeriet i Herning særdeles solidt og har præg af velstand. Der er også mange smukke og anselige bygninger – deriblandt fra den nyeste tid byens „Forum“: den imponerende funktionalistiske Herning-hal. Men det er alligevel ikke til at tage fejl af, at Herning har haft sin store byggeperiode i den tid, da „stationsbystilen“ dominerede byggeriet rundt om i Jylland.

Og så er der total mangel på gamle huse. Naturligvis. At komme fra det ældgamle Viborg til det unge Herning er som at falde fra en verden ind i en anden: Fra domkirkestaten på bjerget med sin atmosfære af tradition og historie til nybyggerbyen på lavlandet med sin lige, brede gade . . . Og med sin industri.

Herning er ikke bare en egns handelsby, men også hjemstedet for landets betydeligste trikotageproduktion. Måske vil det overraske nogen, men der findes inden for Hernings område ca. 120 trikotagefabrikker, større og mindre, nogle af dem er millionforetagender. Som bekendt holdes der en årlig tekstilmesse i Herning, en salgsudstilling, der samler forretningsfolk fra det halve Europa. Den slags sætter sit præg på byen. Nok kan Herning arkitektonisk minde om en stationsby, men der er tempo i byen, travlhed som i en storstad. Folk går hurtigt og målbevidst på gaden.

Vandringer i den danske provins

TEKST: STEEN CHRISTENSEN . FOTO: EGON RASCH

Og så er det helt forunderligt at tænke på, at Hernings moderne trikotageindustri så at sige er vokset op af gamle hedeboenders strikkestrømper – bindhoser!

Men lad os besøge Hammerum Herreds kendte historiker, den firårige museumsforstander H. P. Hansen, der for resten er æresborger i sin by, en hæder tildelt ham for hans indsats på det kulturhistoriske område.

– Endnu i min ungdom levede bønderne her på egnen et meget nøjsomt og primitivt liv, fortæller han. Oldtiden gik helt op til 1900-tallet, kan man godt sige. Men de var overordentlig flittige, de gamle bønder, de nøjedes ikke med at passe deres landbrug, de strikkede også – selv når de arbejdede eller spiste mellemmad. Bindehosen slap de aldrig. Når man kørte gødning ud, gik kusken ved siden af vognen og strikkede. Hjorddrengen havde strikketøjet igang, mens han vogtede fårene. Og ingen kvinde kendte til at sidde med ledige hænder – alle bandt hoser, når ikke andet nødvendigt arbejde lagde beslag på næverne. Og hoserne blev solgt til opkøbere og blev eksporteret eller forhandlet ud over landet af omvandrende uldkræmmere. Hammerum herred havde jo dengang et privilegium på at lade hjemmestrikket uldtøj sælge ved dørene – et privilegium, der var udstedt for at opfylde egnen. Og skilling lagde sig til skilling. Det er forbavsende, hvad strikkepindene har kunnet bjerpe hjem til hjemmene på heden. Men nøjsomheden var rigtignok også stor og vil forekomme et nutidsmenneske helt utroligt. I min barndom købte man så lidt som muligt. På en almindelig gård her på egnen kunne man nøjes med et kvart pund kaffe til hele årets forbrug. To gange årligt kørte man til havs efter fisk, som blev saltet og tørret. Dermed fik man også torskelever, hvoraf man udvandt tran – til lamperne . . .

Hvordan var strikkearbejdet betalt? H. P. Hansen svarer med at fortælle en lille historie fra sin barndom:

– I firserne kom der en ny lærer til et af Hernings nabosogne. En morgen, da han gik en tur, mødte han en gammel mand, der græssede

Springet fra hedelandsby til stor købstad med industri har ikke været langt for Herning. Øverst et gammelt hus og t.h. det moderne svømmebassin, bygget få generationer efter hedebondehuset.

HERNING

sin ko i vejgrøften og samtidig bandt hoser.
– Hvad kan du tjene ved det strikkeri? spurgte læreren.

– Ti ører o æ daw – og så ka' a endda pass' mi kow.

Læreren trak på smilebåndet. Ti øre for en dags arbejde forekom ham usseligt lidt. Men den gamle spurgte:

– Hwa ka' det bli'e til på en måned?

– Tre kroner, svarede læreren.

– Og det er 36 kroner om året, sagde den gamle, og hvor møj kan det være renter af?

– 900 kroner.

– Rigtigt. Men ser du – a skal ett forrent' mer end 800 ...

Ja, de gamle vidste sandelig, hvad penge var værd, tilføjer H. P. Hansen med et muntert blink i sine skarpe øjne.

Uldkræmmerne, der fartede landet rundt med tværsækken, de tjente gode penge, bemærker jeg.

– Å, ja, småænd, og nogle af dem forstod at spare og var dygtige folk. En del af fabrikkerne her er grundlagt af tidligere uldkræmmere. For resten var der en af vore større fabrikker, der startede med at købe fem prospektkort. Han stod engang som fattig ung mand i en fremmed by med kun femogtyve øre på lommen. Så gik der en præs op for ham. Han satte kapitalen i fem prospektkort, solgte dem for halvtreds øre. Så købte han ti kort ... og så videre. Ja, og snart havde han penge til en sækfuld uldtøj ... og ikke mange år efter kunne han bygge egen fabrik.

Og i tidens løb har mangan uldkræmmer her fra egnen slået sig ned i andre byer og begyndt trikotage- eller manufakturforretninger. Og morsomt nok – trikotagefabrikkerne i Norge – de er allesammen, på nær een eneste, grundlagt af uldgyder.

H. P. HANSEN fortæller også om taterne, „kjaltringerne“, som i gamle dage strejfede om på disse egne, ubehagelige gæster på afsides gårde og både frygtede og foragtede pariaer, som ingen bonde ville dele drikkekrus med end sige have optaget i sin familie. I vore øjne er de omgivet af et romantisk skær og hører ind i billedet af den vældige hede. De er jo nu forlængst gået op i befolkningen, men man kan nok mellem Herningegnens sindige bønder stadig træffe folk af mørk lod.

Men samtalen glider over på Herning by, og H. P. Hansen siger:

– Hovedgaden er jo af usædvanlig bredde. Det skyldes, at den oprindeligt er indgrøftet, brolagt hovedvej. Men begyndelsen til nutidens Herning er tinghuset. Så kom den fint banede vej. Omkring 1880 var den lille bondeby blevet herredets centrum, og den havde apotek, bank, sparekasse, et dagblad, et par kroer, en boghandler ... for resten også en begyndende industri, nemlig et uldspinderi med dampmaskine. Så fuldførtes jernbanen fra Silkeborg, og dermed kom der skud i udviklingen.

I 1879 havde hele Herning sogn ialt et tusinde indbyggere. Ti år efter var der mere end dobbelt så mange. Da var også jernbaneforbindelsen med Skjern etableret. Omkring 1913, da byen fik købstadsrettigheder,

var indbyggerantallet ca. 7000. Siden er befolkningen tredoblet.

Ved afskeden nævnes igen de et hundrede og tyve trikotagefabrikker, som ligger, hvor nøjsomme bønder har passet deres daglige landmandslod med den evige bindehose i hånden. Et par af de største fabrikker har adskillige af deres lokaler udsmykket med moderne malerkunst, oplivelse og fest for øjet under arbejdet.

BYENS DAGLIGLIV har stadig et vist præg af omegnen. Ihvertfald synes gaderne og de mange butikker at have svært rykind af landboere. Herning er virkelig centrum for en egn. Se i en eftermiddagstime ind på byens store konditori, der på første sal har en anelig kafé. Der kommer flokke af folk derude fra prærien – belæssede med pakker og tasker – strømmende ind for at få en kop kaffe før hjemturen. Der ligger dog ret store byer i nærheden, for eksempel trikotagebyen Ikast med 4500 indbyggere, kun en halv snes kilometer borte ...

Herning har også aftenliv. Der er store restauranter og moderne barer. Med musik. I eet etablissement er der også artistoptræden. Man behøver ingenlunde at kede sig i Herning. Måske består publikum hovedsageligt af tilrejsende. Men der synes også at være adskillige herningboere, der ynder at slappe af ved en drink i mondæne omgivelser.

MEN DER er rigtignok en anelig portion af Hernings borgere, der aldrig sætter deres ben i forlystelsesetablissementer. I få danske byer er der forholdsvis så mange religiøse mennesker som i Herning, hvor Indre Mission har vundet betydelig udbredelse.

– Jo, siger en borger, med hvem jeg får en passiar, der er også stor søgning til kirken, „fuldt hus“ til gudstjenesterne. Men religiøse brydninger og intolerance mærker man ikke meget til. Det er ikke som i gamle dage, da for eksempel missionsfolkene og grundtvigianerne ikke godt kunne tåle hinanden. Naturligvis træffer man også af og til lidt hykleri. Der har i hvert fald været enkelte, som var så bange for at miste deres gode rygte, at de kørte til andre byer, når de ville i biografen.

DET ER på en bar, næsten fuldt af mennesker. Raflebægrene knalder i bordene, terningerne rasler. Midt i det hele sidder en ung pianistinde med et mærkeligt fint, ja sjælfuldt zigøjneransigt og spiller døgnmelodier. Ingen lytter efter hendes musik. Terningerne rasler. Hvor er hendes tanker. Hun sidder vel ikke og drømmer, til sine „hotte“ eller „softe“ toner, om taterdans omkring et rygende lejrbål? Eller sidder hun bare og spekulerer over, om hun bør anskaffe et køleskab til køkkenet derhjemme i København? Terningerne rasler ...

– Hvorfor holdt De op med at være uldkræmmer? spørger jeg manden over for mig. Det må dog være ganske spændende at drage afsted ad landevejene ...

– Folk tager ind til byen, svarer han. Før i tiden var en købstadstur en sjældenhed, og på en gård kunne man i alt fald altid træffe konen hjemme. Nu tager alle til byen ...

Rollerne

DET VAR en stor dagsorden, man skulle igennem, da „Breibdablik Brugsforening“ fornyligt holdt generalforsamling. Blandt andet var der stillet forslag om, at mænd ikke blot skulle have stemmeret, men at man også udvidede bestyrelsen, så der blev plads til et par mænd ved siden af de fem kvinder.

Forslaget blev mødt med absolut velvilje. Alle var enige om, at det måtte høre en svunden tid til, at man ikke betragter mændene som rigtige brugsforenings-medlemmer.

„Breibdablik Brugsforening“ var et indslag i det vellykkede kursus for kvindelige tillidsmænd i brugsforeningerne, som FDBs oplysningsråd fornyligt holdt på Breibdablik. Gennem foredrag, rundbordssamtaler og besøg i kooperative virksomheder blev der givet deltagerne et alsidigt indblik

byttes om

øgefuldt indfald hos kvindelige
brugsforenings-tillidsmænd for
vise det urimelige i, at kvinder
ke overalt i brugsforeningerne
ar stemmeret og er valgbare

verlærer, fru Karen Appelt, der er medlem af FDBs repræsentantskab, og
bestyrelsesmedlem i FDB, gdr. Søren Rasmussen, Jordløse, lagde op til en
rupperdiskussion om „Kvinden som brugsforenings-tillidsmand“. Her er de
denfor Breidablik fotograferet i samtale med kursuslederen, fru Carla
Poulsen, Silkeborg (siddende t.v.).

i brugsforeningernes og FDBs virke. Der blev således
givet deltagerne et meget solidt grundlag til med vægt
og sagkundskab at deltage i „Breidablik Brugsforening“'s
generalforsamling, der holdtes sidste aften som en på
én gang fornøjelig og samtidig alvorlig afrunding af
kursus. Efter at deltagerne først – som fortalt ovenfor –
havde stillet sagen på hovedet, vedtog de her at pege på
det urimelige i, at i land-brugsforeningerne er kun 3 pct.
og i købstæderne kun 10 pct. af bestyrelsesmedlemmerne
kvinder. Og man vedtog at henstille til FDB og brugs-
foreningsbevægelsens ledende mænd at medvirke til i
højere grad at give kvinder plads på ledende poster – først
og fremmest at sikre kvinder stemmeret og valgbarehed i
alle brugsforeninger.

Det var et hårdt
arbejds-
program, de
cirka 40 del-
tagere gik ind
til. Foredrag og
rundbordssam-
taler efterfulgtes
af gruppe-
møder, hvor
man gennem-
diskuterede
emnet, hvor-
efter hver af
grupperne kom
med et fælles
indlæg.

En morgen
ganske tidligt
besøgte man
Københavns
nye, store grønt-
torv. Her er
man i HBs
grøntcentral,
hvor der for-
taltes om
problemerne
med at forsyne
HBs mange
afdelinger i
Storkøbenhavn
med friske
grøntsager.

„Hvad siger
brugsforenings-
regnskabet?“
Det fortalte
kredsrevisor
Hanne Nielsen,
Horsens (t.h.),
om og kom
herunder ind
på, hvor værdi-
fuldt det er at
sammenholde
den enkelte
brugsforenings
tal med brugs-
foreningernes
statistik.

Naturligvis
besøgte delta-
gerne også
ANVA, et super-
marked og FDBs
store kompleks
i København,
hvor man bl. a.
så isenkram-
prøvelageret,
møbeludstillin-
gen og prøve-
køkkenet.
Her nyder nogle
af deltagerne
udsigten fra
FDBs tagetage.

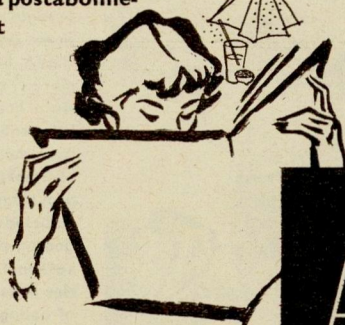
Lav mad med fantasi...

- opskrifterne får De i „ALT for damerne“

Der er også...

Fikse modeller i snitmønstre og „Mønster på stof“.- Anvisninger til håndarbejde og strikning. - Interessante artikler. - Fængslende romaner og noveller - og meget andet.

75 øre - Fås hos alle bladhandlere og på postabonnement

**Køb hver tirsdag
- det nyttige ugeblad**

Ih, hvor er det spændende, hvad der er i gryden! Og hvor er der mange muligheder for at variere den daglige madlavning! Prøv for eksempel en af „ALT for damerne“s velsmagende retter fra alverdens lande eller nogle af de mange andre nye opskrifter.

Festligt bord til festlig mad

Borddækningen sætter prikken over i'et. Gør lidt ekstra ud af den, når De synes, De har tid. - I „ALT for damerne“ får De ideer til fiks og morsom bordpynt, som De selv kan fremstille med enkle midler.

ALT

for damerne

Landmanden sikrer sig selv dårligere end sin medhjælper

Hvis en landbrugsmedhjælper rammes af en ulykke, der falder ind under hans arbejdsgivers lovpligtige ulykkesforsikring, kan han efter de sidste ændringer i ulykkesforsikringsloven opnå indtil 22,22 kr. i dagpenge, og hvis han bliver total invalid, kan den årlige rente fra ulykkesforsikringen beløbe sig til 6667 kr.

Der er imidlertid et iøjnefaldende misforhold mellem disse beløb og den forsikringsmæssige dækning mod ulykker, de fleste selvstændige landmænd nøjes med for sig selv, fremhævede formanden for Mejeriernes og Landbrugets Ulykkesforsikring, gdr. S. Arentoft i sin beretning ved selskabets generalforsamling fornylig. Disse forsikringer giver gennemsnitligt kun en erstatning på 14,735 kr. (en gang for alle) ved invaliditet og 7,24 kr. i dagpenge. De små erstatninger er, sagde gdr. Arentoft, uden virkelig betydning og skaber utilfredshed hos de tilskadedkomne. Målet må være at få landmændenes enkeltforsikringer forhøjet, således at erstatningerne i hvert fald bliver af nogenlunde samme størrelse som de ydelser, deres medhjælpere får på den lovpligtige ulykkesforsikring.

I den nærmeste fremtid venter man gennemført en anden lovændring af stor forsikringsmæssig betydning, nemlig at den lovpligtige motoransvarsforsikring skal dække erstatninger på indtil 150,000 kr. for hver enkelt tilskadedkommen (mod nu 60,000). En sådan forhøjelse kan, sagde formanden, ikke undgå at påvirke erstatningsniveauet for personskaderne meget kraftigt. Forsikringsselskaberne regner med, at det bliver nødvendigt at forhøje præmierne for ansvarsforsikringen med ca. 20 pct. - for motorcykler dog 27 1/2 pct.

Både af beretningen og af regnskabet, som fremlagdes af direktør V. Høiriis Johansson, fremgik det, at stigningen i skadesantallet i 1958 har været usædvanlig stor. Der blev anmeldt 90,257 skadestilfælde - 16,000 flere end året før. Stigningen må dog bl. a. ses på baggrund af, at MLU har en meget stærk tilgang. Det samlede antal forsikringer i selskabet er nu ca. 886,000, en tilvækst på ca. 68,000 i løbet af 1958.

I præmier er der indbetalt 48,3 mill. kr., og efter at erstatningerne (33,5 mill. kr.) og andre udgifter er fratrasket, bliver der et overskud på 2,5 mill. kr., som henlægges. Formuen udgør 22 mill. kr. og hertil kommer, at skadesreserven skulle indeholde en betydelig skjult formue.

Som en ny gren af sin virksomhed har MLU truffet aftale med en del brandkasser om at tegne husstandsforsikringer (kombinerede indbo- og ansvarsforsikringer) på den måde, at den lokale brandkasse overtager brandrisikoen, mens MLU dækker ansvars-, tyveri- og vandskaderisikoen.

Med nøgler og stjerner

Pernilles Kogebog, Gyldendals forlag,
kr. 19,75.

SAMTIDIG med træer og blomster er flere nye kogebøger sprunget ud i dette forår, deriblandt også *Pernilles Kogebog*. Det er den svenske Pernille Tunbergers kogebog *Den Bästa Maten*, oversat til dansk og bearbejdet af Bodil M. Begtrup.

Man bliver hurtigt dus med denne kogebog, for den er let at finde rundt i, og man hjælpes dertil af signaturerne, som ledsager opskrifterne. Først og fremmest er opskrifterne forsynet med en nøgle. Den angiver grundopskrifterne, som er basis for den unge husmoders kulinariske viden og det grundlag, hun – og alle andre – kan variere og digte videre på. Andre opskrifter er forsynet med en stjerne, som angiver de særlige populære opskrifter som f. eks. svenske köttbullar, verdens bedste æblekage o.s.v.

Fristende farvesider og sort-hvide billeder lokker én til at gå i gang med bogens opskrifter og får tænderne til at løbe i vand. Skulle man under praktiseringen af opskrifterne have taget et par kilo for mange på, så indeholder *Pernilles Kogebog* også en afmagringsdiæt, som man ligefrem kan have lyst til at gå igang med. Endelig er bogen forsynet med en oversigt over mål og vægt, over bage- og stegetemperaturer og rummer også et afsnit om køkkenredskaber.

Kan *Pernilles Kogebog* betragtes som en standardkogebog for almindelige danske husholdninger? Nej, ikke helt. Naturligt nok mangler flere danske hverdagsretter hos Pernille, og der er enkelte svenske retter, som måske ikke helt passer for os. Men *Pernilles Kogebog* giver klare oplysninger om madlavningens grundregler og bringer opskrifter på utallige retter, der passer godt for både svenske og danske ganer, så man skal nok få megen fornøjelse af den. Tiltalende er det, at prisen for en kogebog med det udstyr, har kunnet holdes på 19,75.

HANNE.

Og her er en lille prøve på opskrifterne i *Pernilles Kogebog*:

Farserede tomater

8 ret store tomater
100 gram hakket kød
25 gram mager bacon
1-2 spiseskefulde hakket persille
fløde, krydderier

Skær et låg af tomaterne og hul dem ud. Af godt halvdelen af indmaden, kødet, småtskåren bacon, persille, fløde og krydderier røres en meget løs kødfars (halvt-flydende), som fyldes tilbage i tomaterne. Stil dem tæt sammen i ildfast fad, strø lidt rasp over og læg en lille smørklæt på hver tomat og bag dem i en godt varm ovn i ca. en halv time (200 grader).

Nu spiller vi igen: I begyndelsen af juni udloddes halvdanden million kroner i gevinster på præmieobligationerne.

Efterhånden er der seks årlige trækninger i disse obligationslotterier – og lige så mange millioner præmieobligationer, hvis ejere hver for sig håber at blive den heldige vinder af en kvart million kroner.

Nå, ejere er nu så meget sagt! Adskillige bankier- og vekselererfirmaer har specialiseret sig i simpelthen at være en slags præmieobligationskollektører, der tilbyder folk at spille med på et nummer for 5 kr. pr. gang. Det er der mange, der benytter sig af, for hvem med blot en lille bitte spilledjævel i kroppen vil ikke nødig gå glip af en chance to gange om året for at vinde 200,000 kr. eller endog 250,000 kr.?

Kun de færreste tænker over, at chancen for at vinde kun er mikroskopisk (ved f. eks. de grønne præmieobligationer: én eneste chance ud af 1580), og at langt de fleste gevinster endda er forholdsvis små beløb. Alt, hvad der hedder spil, er jo på mode for tiden – selv visse steder når man køber kaffe! – og de, der har spilleliden-skaben helt i behold, bekymrer sig næppe om, når de gør en vitterligt dårlig forretning. Somme tider kan det jo også være næsten for ærgerligt, hvis man giver sig til at tænke nærmere over det: Masser af de 450,000 skatteydere, der i december 1958 fik deres bundne opsparing ombyttet med de nye grønne præmieobligationer, skyndte sig at sælge disse papirer for mindre end deres pålydende, der er 50 kr. Og nu betaler en hel del af de samme mennesker gladeligt 5 kr. pr. halvårlig trækning for alligevel at spille med på nummeret. Hvis man trofast hænger på, bliver det i de grønne obligationers femtenårige løbetid til ialt 150 kroner. Og så ejer man endda ikke en gang papiret!

Formelt gør man måske nok. For ikke at støde an mod lotteriloven, der forbyder alt for nærgående indenlandsk konkurrence til Det kgl. Klasselotteri, må vekselererne formelt sælge præmieobligationen, der imidlertid i samme finansoperation belånes, således at spilleren hverken skal af med udbetaling eller afdrag, men kun med det halvårslige fornyelsesbeløb på 5 kr., foruden ofte et gebyr, der dækker omkostninger. Men de 5 kroner betyder også, at vekselererne i realiteten får næsten 20 pct. i årlig forrentning af de penge, de har anbragt i denne forretning.

20 procent uden ringeste risiko; det er ikke så ringe i vore dage – vekselereren vinder hver gang! Det er han også den eneste, der gør.

IKKE SADAN. Et køleskab skal tjene husmoderen, og det er jo netop nu tiden at tænke på anskaffelse. I brugsen har man køleskabet Major de luxe til 995 kroner, som blev beskrevet i Samvirke for 1. maj.

JUBILÆER I FDB. 40 års jubilæum fejres den 1. juni af fuldmægtig G. Tønners, Nykøbing F afdeling, den 2. juni af assistent H. R. Nielsen, regnskabsafdelingen, København, og 4. juni af ekspeditionsleder Chr. Hansen, isenkramafd. Ålborg.

12 ELVÆRKER DÆKKER NÆSTEN HELE DANMARKS FORBRUG

Producerer 30 gange så meget som landets øvrige 230 små elværker tilsammen

DEN 9. juni indvies Danmarks nyeste elværk, første del af Asnæsværket ved Kalundborg fjord. Det har kostet rundt regnet 100 millioner kr., og sideordnet med dette byggeri vil andre danske elværker de kommende to år foretage en række udvidelser, der bringer landets samlede produktion af elkraft omkring 50 procent i vejret.

Hvis man heraf vil udlede, at nu må behovet da være dækket et godt stykke tid fremover, tager man fejl! Produktionen halter nemlig så langt bagefter behovet, at det bliver nødvendigt de kommende ti år at investere 200 millioner kr. årligt i elværksudvidelser og -ny anlæg for at holde trit med udviklingen.

Hvordan situationen efter disse ti års forløb så ser ud, tør ingen sagkyndig i dag sige. Men ingen tvivler på, at forbruget fortsat vil gå i vejret. Det uvisse er, hvordan man skal dække det – om man skal blive ved med at bygge traditionelle elværker, eller om man skal gå nye veje.

Når man i dag betragter landets elforsyning som et *samfundsproblem*, forekommer det vel nok de fleste indlysende. Men sådan har det ikke altid været. Da Danmark fik sine første elværker i 1890'erne, blev de oprettet fuldstændig tilfældigt, både hvad angik placering og størrelse. Det var ganske små og lidt større jævnstrømsværker, kun beregnet til at forsyne et ganske snævert, lokalt område. Det skyldtes ikke blot, at brugsmulighederne dengang var såre begrænsede, men også at det var jævnstrømsværker, og jævnstrøm lader sig i modsætning til vekselstrøm kun med vanskelighed transportere over større afstande.

I årene før første verdenskrig begyndte vekselstrømsværker at dukke op, og med dem begyndte en udvikling, der helt ændrede elforsyningsstrukturen og afgørende greb ind i hele landets industrialisering.

Højspændingsledninger og transformatorstationer begyndte at brede sig over det ganske land, og i løbet af 20'erne døde mange små jævnstrømsværker – en overgang har næsten enhver stationsby haft et! – og centrale kraftcentraler overtog egnsproduktionen.

I 1935 greb staten aktivt ind i denne ud-

vikling ved med Elektricitetsrådet som mellemmand, men på frivillig basis, at lede fremtidige udvidelser og nyanlæg ind i rationelle baner, og gennem såkaldte samle-skiner blev stadig større og større områder kædet sammen til en samarbejdende helhed.

I dag er stillingen den, at 12 store elværker leverer 96,4 procent af hele landets produktion, og bortset fra Bornholm er de kædet sammen til en jysk-fynsk helhed og en sjællandsk – kun Storebælt hindrer i øjeblikket de store elværker i at arbejde sammen som en stor helhed. Derfor er en af de ting, der står på ønskesedlen en kabelforbindelse fra Asnæsværket til Fyn. Den dag, det kommer, vil *stort set* alle landets elforbrugere fra Skagen til Gedser være forbundet med hinanden.

Dette stort set dækker over det forbehold, at dels må Bornholm nok et stykke tid fremover være selvforsynende, dels findes der stadig små elværker, fortrinsvis på mindre øer. Hvor små de er fremgår af, at på trods af at deres antal er cirka 230, dækker de altså kun godt 3 procent af hele landets produktion.

Ja, men er vi da blevet henvældte til at frådse med elektricitet? Glemmer folk at slukke for lyset om natten? Eller hvordan hænger det sammen, at forbruget sådan bliver ved med at gå i vejret?

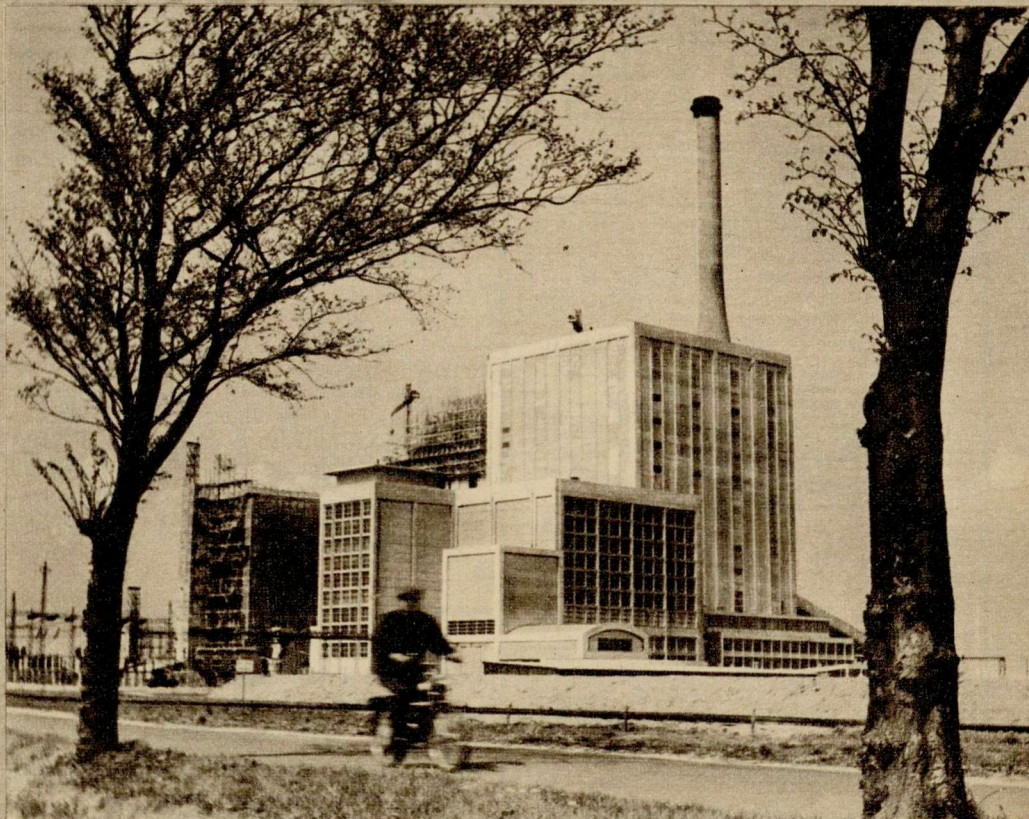
Der er ganske enkelt sket det, at elektricitet har fået stadig større anvendelse. Tænk blot på en ting som mejerierne. I gamle dage havde hvert mejeri sin egen damp-

maskine; i dag er det en naturlig sag at bruge elektricitet. Og sådan er det gået overalt indenfor industrien, indenfor landbruget og også indenfor de private husholdninger, hvor man ikke blot bruger elektrisk lys i større omfang end tidligere, men hvor støvsuger, køleskab, radio og TV m. m. er så udbredt.

I virkeligheden har vi et meget beskedent elforbrug herhjemme. I 1954 var det gennemsnitlige forbrug i Danmark 738 kilowatttimer pr. indbygger, mens det i Sverige var 3285 kwt. og i Norge godt og vel det dobbelte af det svenske forbrug. Her spiller naturligvis ind, at disse lande har billig vandkraft. Men i et land som Holland, hvis vilkår i mangt og meget svarer til Danmarks, var forbruget samme år 997 kwt. pr. indbygger eller 35 procent højere end i Danmark.

Vi har med andre ord udviklet vort elektricitetsnet langsommere, end man har i andre lande. Eksempelvis kan nævnes, at den rationalisering, vi begyndte på 1935, var man i England i fuld gang med allerede 1921! Selvom det måske ikke er særlig rart, må vi desværre erkende, at der er områder, hvor vi har tøvet vel længe!

Men nu gælder det altså fremtiden, og i første omgang bygges traditionelle elværker i stor stil. Nu må vel nok her lige indskydes, at ordet traditionel ikke indebærer, at de nye elværker er tro kopier af for eksempel dem, der blev bygget før krigen. Ordet dækker kun over, at disse værker er kul-

Asnæsværket ved Kalundborg fjord, hvis første afdeling tages i brug den 9. juni.

eller oliefyrede. Disse værkers teknik har naturligvis også udviklet sig. Mens H. C. Ørstedværket, der blev bygget 1932, bruger 8,33 øre for at producere én kilowatt, bruger Kyndbyværket fra 1940 kun 4,36 øre, og det nye Asnæsværk kan producere endnu billigere.

Men hvilke veje kan der gås, hvis man ikke vil eller kan nøjes med traditionelle elværker?

Der er jo først og fremmest *atomværker*. Endnu kan der ikke siges ret meget om denne mulighed. De få atomværker, der verden over er i gang, er faktisk kun at betragte som forsøgsværker i gigantformat, og teknikerne herhjemme er delt i to fløje. Den ene mener, at vi bør afvente det mere velhavende udlands erfaringer; den anden derimod, at vi snarest selv bør gå i gang for at indhøste erfaringer, idet det vil være nødvendigt for Danmark at have egne konstruerende teknikere og teknikere til betjening. Hvis vi endnu engang sætter os hen og triller tommelfingre, vil udviklingen blot i endnu højere grad løbe fra os. Og meget besnærende anfører man, at for eksempel B & W allerede har sat atomdrevne skibe på sit program, omend endnu kun i teorien. Netop for ikke at blive distanceret af udlandet.

Men hvorfor alting er, så hører et atomkraftværk til så langt ude i fremtiden, at det ikke kan rokke ved den før omtalte nødvendighed af at investere 200 mill. kr. om året i fremtidige traditionelle elværker.

Hvad så med *vandkraften*? Vi har jo et i og for sig udmærket samarbejde med Sverige på det grundlag. Her ligger det imidlertid sådan, at vel leverer Sverige vandkraft-elektricitet til os, men det er ikke udtryk for, at Sverige har overskud. Man har tværtimod underskud.

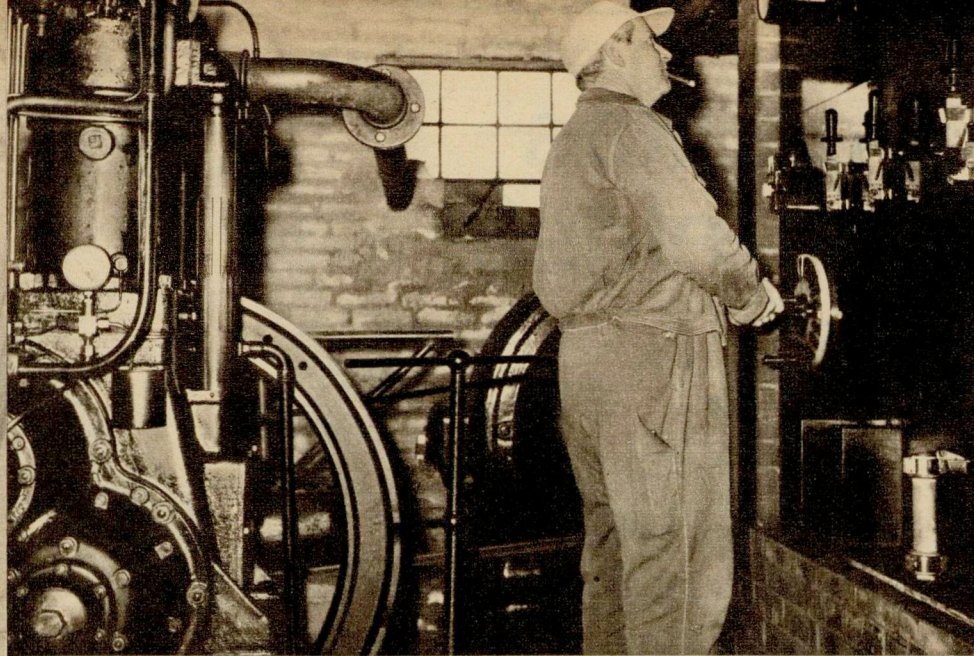
Samarbejdet med Sverige er en genial byttehandel. Når Danmarks forbrug er højest, d. v. s. om dagen, får vi strøm fra Sverige. Om natten, når vort forbrug er lille, leverer vi strøm til Sverige, der til gengæld kan spare vand op i kraftstationernes reservoirer og bruge det om dagen!

Men Sverige kan ikke eksportere mere til Danmark; man leder selv med lys og lygte efter muligheder for at udvide produktionen.

Blandt andet har man – ligesom Danmark – kastet sine øjne på de norske vandfald. Norge mangler selv elektricitet, men i modsætning til Sverige har man umådelige overskudsreserver af vandkraft – man mangler blot kraftstationer til at udnytte dem, men hidtil har de mange smukke ord om nordisk samarbejde ikke manifesteret sig i så megen praktisk handling, at de tre nordiske lande har kunnet enes om en udbygning i fællesskab af det skandinaviske elektricitetsnet til gavn for alle parter.

Den teoretiske side af sagen kan forholdsvis let løses. Danmark kan som Samvirke tidligere har omtalt få strøm fra Norge via et kabel tværs over Skagerak. Vanskelighederne er af rent finansiell og politisk art sådan at forstå, at det Danmark og Sverige tilbyder for at „forpagte“ norske vandfald, synes nordmændene er for lidt.

Man har tilbudt at betale den fulde ud-

Og her Asnæsværkets diametrale modsætning: elværket på Mandsø, der med sine kun 46 forbrugere er landets mindste.

gift ved nye værkers opførelse; overlade en del af produktionen til Norge, der på den måde får sin hjemmeproduktion sat i vejret uden at investere én øre, for efter 30 års forløb at lade værkerne overgå til norsk eje. Det synes man fra dansk og svensk side er en fornuftig handel for alle parter – også for Norge, der i øjeblikket ikke har egen-

kapital til at udvide sin elproduktion væsentligt. Men Norge ønsker ikke samarbejde på den basis, og den pris, som nordmændene for øjeblikket forlanger for strøm, er så høj, at strømmen, inden den når frem til Danmark, stort set er lige så dyr, som hvis vi selv skulle producere på traditionel vis.

Fikse sommerkitler med blomster- mønster

Fiks pyntekittel med bælte og kvartærmer.

Str. 42-48 **27,75**

Str. 50 **31,75**

Forlang dess. 20766

Velsiddende kittel m. korte ærmer, elastisk taille og i form som 2-radet. Dessin 20771.

Str. 42-48 **28,60**

Str. 50 **32,60**

-gå i Brugsen

så får De dividende - ovenikøbet

Amerikas ældste kultur

Slangedansen er en af indianernes største religiøse ceremonier. Herover, til højre samt på forsiden vises fotografier af denne dans.

Gå med ind i Shongopovis indianerlandsby med 300 indbyggere. Det er en by med en-, to- og tre-etages huse af soltørrede lersten, næsten alle med en række huse. Hist og her ses enkelte sammenbygget, så der er ingen gader. Det er byens torve, eller markeder, der er så små, at de blot er pladser for boende familiers åbne da-

For enden af de tre rækker af huse ligger byens *kivaer*, indianernes hellige steder, hvor de religiøse ceremonier afholdes – og der er nok af dem. Shongopovis befolkning kaldes *Shongopovi*, og skal forestå de markeder, under hvilke man påkalder gode vækst og den gode vind. Gruppen i byen er vinterens påhviler dem at forestå markederne, herimellem påkalder de lykkens gode ånd. Den største religiøse ceremoni i Shongopovi er *Slangedansen*, som foregår i slutningen af hvert andet år.

Shongopovi er en pueblolandsby, lige puebloer i det sydlige USA, i egnene langs Rio Grande. Det er et spansk udtryk, der betyder oversat til landsby, og denne landsbytilværelse, som er karakteristisk for pueblofolket.

Fra indianerromanerne kendes de med sletternes indianer, f. eks., der drev rundt på deres evig krig med andre indianer. I folket har altid været et ønske om deres beboelser er de ældst på det nordamerikanske kontinent.

Ihvertfald tre hundrede år før tidsregnings begyndelse bosatte sig puebloerne på sletterne i Grande og blev et agerdyrkende folk. Kvægavl er meget sent kommet til pueblofolket, nemlig i slutningen af det tredjehundrede år, da pueblofolket

Det er en
æle. Det er
agers huse
om tre ræk-
er rækkerne
tår pladser.
er pladser-
le omkring-
stue.

huse ligger
elligdomme,
forberedes
del af Shon-
merfolket
ceremonier,
regnen, den
t. En anden
ket, og det
terens cere-
alsen af jagt-
re af de reli-
vi er slange-
gust måned

Der er utal-
ge hjørne af
nde. Pueblo
dansk kan
et er netop
r kendeteg-

vi fortrolige
sioux-folket
ig jagt og i
ere. Pueblo-
ast folk, og
bebyggelser
ntinent.

år efter vor
pueblofol-
mkring Rio
kende folk,
t jægerfolk.
mmet ind i
sidste hun-
fået kontakt

med de nordeuro-
pæiske indvandrere i
USA. Til agerdyrk-
ningen har i uminde-
lige tider knyttet sig
håndværk som potte-
mageri, forarbejd-
ning af læderarbej-
der og smykker.

Pueblolivisatio-
nen nåede sit højde-
punkt mellem 1300
og 1600. Så begyndte
nedgangen, og årsag-
en hertil var den, at
spanierne var be-
gyndt at brede sig fra
Mellemamerika op i
det nuværende Nord-
amerika. Spanierne
raserede den nye ver-
den i deres altøde-
læggende jagt efter
guld. De drømte om
et Eldorado, hvor
guldet flød i gader-
ne, men mødte kun
de små landsbyer,
hvis huse var opført
af soltørrede sten.
Men i stedet for guld
fandt de mandlig ar-
bejdskraft til deres
miner i Mexico, og
mange byers mænd
blev slæbt bort fra puebloerne til træ-
dom i Mexico. I 1660 rejste pueblofolket
sig til oprør mod de spanske undertryk-
kere, og det lykkedes dem helt at befri
deres område for spaniere. Men i 1693
kom spanierne igen – og denne gang for
at blive. Pueblo efter pueblo blev affolk-
ket, fordi spanierne samlede den over-
levende befolkning i et fåtal af byer, så
de lettere kunne holde dem under kontrol
og lettere kunne omvende dem til

Den katolske kirke har
et godt tag i pueblofol-
ket, men ved siden af
de katolske højtidere fej-
res også de urgamle
indianske.

kristendommen. Puebloerne blev kun
små og uanselige landsbyer i et spansk
rige, der strakte sig helt op i det nu-
værende Californien. Den spanske stor-
hedstid mindes stadig gennem spanske
navne på puebloerne og på andre be-
byggelser som f. eks. Los Angeles.

Spanierne gav pueblofolket et fælles
sprog. Deres dialekter er ofte så forskel-
lige, at pueblofolk fra selv nærlig-
gende landsbyer ikke forstår hinanden.

Med spansk lettedes samkvemmet, og
dette fællessprog har holdt sig helt op til
vore dage, da det nu afløses af ameri-
kansk.

Kun ét af pueblofolkene undgik den
spanske undertrykkelse, nemlig hopi-
folket, der forblev selvstændigt lige til
spanierens efterkommere som herskere:
mexicanerne, i 1850'erne blev fordrevet,
og disse områder blev underlagt USA.

Som del af USA blev puebloernes om-
råder betegnet som indianerreservater.
Tilværelsen forblev i det store og hele
urørt af amerikanerne, og den dag i dag
er puebloerne selvstyrende. Blandt byer-
nes befolkning vælges hvert år en høv-
ding foruden de forskellige embeds-
mænd, hvis offentlige hverv har eksiste-
ret i utallige generationer, når man ser
bort fra det sidste tilkommende, nemlig
posten som chauffør af byens bil.

Når man ser ind i en pueblo, vil man
tro, at man står over for en bebyggelse
med rod i europæiske traditioner. Der er
en slående lighed mellem en pueblo og
en forsømt spansk landsby. Men det er
kun en ydre lighed. De seneste under-
søgelser viser, at puebloerne i mange til-
fælde er op til femten hundrede år
gamle bebyggelser. Livsvanerne og tra-
ditionerne i disse byer er altså grundlagt
tusind år og mere før Columbus satte sin
fod på det amerikanske fastland. Derfor
er puebloerne i dag overordentlig lære-
rige at studere, og her finder man gang
på gang slående tegn på en tilværelse,
der er helt uberørt af de skikke, de eu-
ropæiske indvandrere har bragt med sig
til Amerika.

DAMMENS

DRÆBERE

▲ Kæmpevandtægen klar til angreb. Gribebenene er udstrakt. Når det yderste led knækkes ind mod det næstyderste, der er ru, sidder byttet fast og kan udsuges ved hjælp af snabelen, der ses mellem gribebenene. Bag gribebenene ses det mellemste benpar og det ene af de bageste ben; de er flade og velegnede til at ro tægen frem. Findes ikke i Danmark.

▼ Guldsmedarlarve. Underkæben med gribetangen er fremstrakt, parat til at gribe et bytte. Underkæben er i hvile foldet sammen og skjult under hovedet. Guldsmedarlver på flere centimeters længde er almindelige overalt i Danmarks vande.

UNDER VANDETS overflade, i hver dam, å eller bæk, skjuler sig en verden, hvor det myldrer med liv. Det er en verden midt i verden. En lille verden, befolket af grådige kæmper og dværge, og hvor al opførsel er kontrolleret af instinkt, ikke af fornuft.

Her findes væsener, der altid er på udkig efter en bid kød. Her er „blodet ikke tykkere end vand“, for ofte spiller det ingen rolle, om kødet stammer fra en nabo, en broder eller søster, en fader eller moder.

Hverken dykkerkugle, frømandsudstyr eller anden superudrustning er nødvendig, når man vil samle og studere disse beboere af grøftvandets dybder. Enhver, der blot er i besiddelse af nysgerrighed, et lille net og et par syltetøjsglas, kan få plads i første parket til at overvære mange af de små dramaer, som dagligt udspilles i denne undervands-verden.

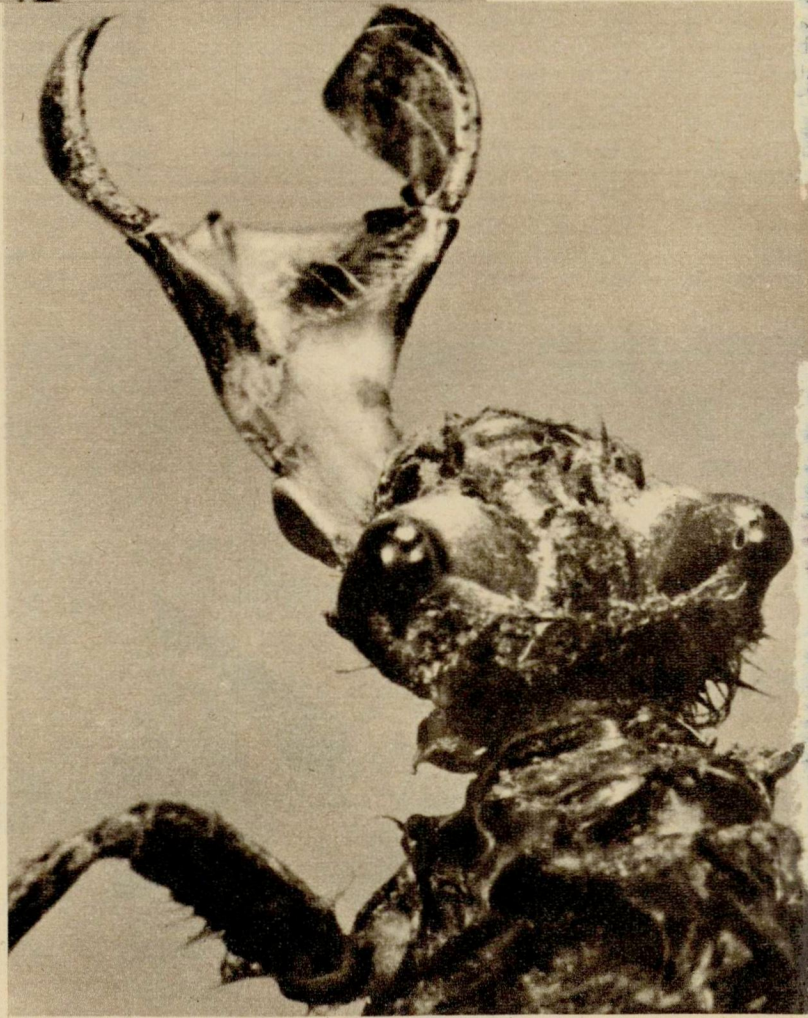
Igennem årene har jeg tilbragt megen tid med at studere og fotografere mange af de insekter, som bor i og omkring dammene og grøfterne: vandkalvelarver, skorpionstæger, vandnymfelarver, guldsmedarlarver og kæmpevandtæger. Alle disse insekter lever af rov; de er dræbere med hver sin måde at arbejde på. Ingen interesserer mig mere end kæmpevandtægerne.

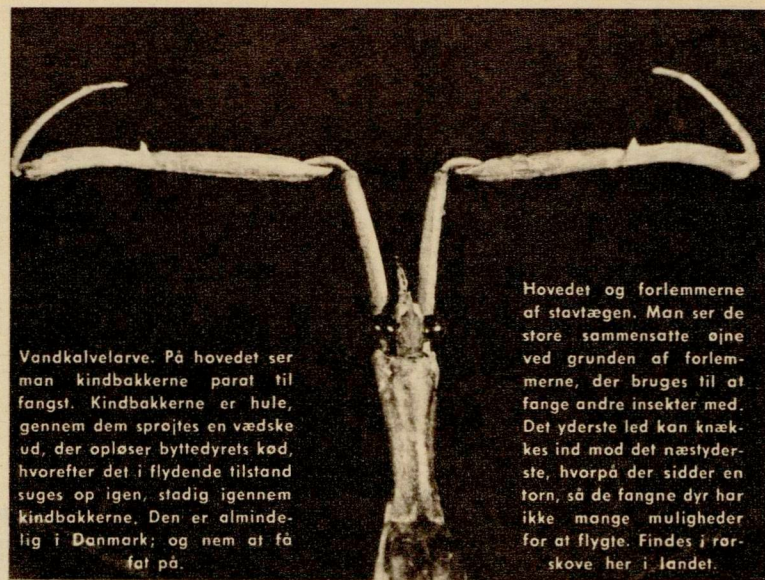
Disse store, mørke dræbere tilhører insektordenen Hemiptera, som alle tæger hører til, og amerikanerne har givet dem betegnelsen: tæger, der tiltrækkes af det elektriske lys. Når de om aftenen flyver fra dam til dam, tiltrækkes de ofte af elektrisk lys, f. eks. gadelygter, og når de sværmer omkring lyset, tiltrækker de sig i høj grad opmærksomhed på grund af deres størrelse. De er de største af alle tæger, virkelige kæmper i insektverdenen. De amerikanske arter – vi har ingen i Danmark – er fra 2½ til godt 5 cm lange, men visse tropiske arter bliver over 10 cm lange.

De er glimrende udstyret til livet i vandet, for de mellemste og bageste ben er flade og besat med svømmehår, og på bugsiden har de en køl. Undertiden ser de ud til at være langsomme, men når lejligheden kræver det, er de i stand til lynhurtigt at foretage et angreb.

Oftest ser man dem vandre om på den plantedelsbestrøede mudderbund, eller ligge halvt dækkede med mudder og planterester, ventende på et offer. Som alle insekter er de pansrede med chitin, og deres panser er meget kraftigt. Da de tilmed er store, behøver de kun i ringe grad at frygte angreb fra andre insekter.

Disse uhyrlige vandtæger er glimrende udstyret til deres rolle som

Vandkalvelarve. På hovedet ser man kindbækkerne parat til fangst. Kindbækkerne er hule, gennem dem sprøjtes en vædske ud, der opløser byttedyrets kød, hvorefter det i flydende tilstand suges op igen, stadig igennem kindbækkerne. Den er almindelig i Danmark; og nem at få fat på.

Hovedet og forlemmerne af stavtægen. Man ser de store sammensatte øjne ved grunden af forlemmerne, der bruges til at fange andre insekter med. Det yderste led kan knækkes ind mod det næstlydste, hvorpå der sidder en torn, så de fangne dyr har ikke mange muligheder for at flygte. Findes i rørskove her i landet.

dræbere, idet deres kraftige forlemmer yderst er udstyret med skarpe gripekroge, hvormed de kan fange og spidde deres bytte. Og på hovedet, mellem de fremstående, sammensatte øjne, bærer de det våben, de dræber med. Denne uhyggelige stilet, næbbet, bøjer bagud mellem forbenene, men kan svinges ud, når det skal udføre sit grusomme arbejde. Næbbet er stærkt, skønt det er hult, for det fungerer også som et chitin-sugerør, gennem hvilket tægen op-suger sit byttes blod og kød, som den har gjort flydende.

Men næbbet har et tredje formål. Det skal nemlig også fungere som en slags injektionsnål. Kort efter at en fisk, en frø, en salamander eller et andet insekt er blevet bidt, sætter en lammelse ind. Øjensynligt er kæmpetægen i stand til at sprøjte en giftig vædske ind i sit bytte gennem næbbet. Dette forklarer tilsyneladende den kendsgerning, at tægen med øjensynlig lethed kan behandle et bytte, der er mange gange større end den selv.

En videnskabsmand har fundet et par kirtler i vandtægens hoved. Deres udsondring medfører meget hurtigt døden, når den bliver sprøjtet ind i et insekts legeme. Andre har rapporteret, at denne vædske, når den indsprøjtes, ikke alene dræber og lammer ofret, men også indeholder et enzym, der får kødet til at blive flydende. En iagttagelse, jeg gjorde for nogle år siden, synes at støtte teorien om enzymet. Jeg samlede en salamander op, som en kæmpe-vandtæge havde kastet bort efter sit måltid, og da jeg skar den op fandt jeg kun sparsomme rester af kød samt nogle tynde hinder indenfor huden.

Hele livet igennem lever disse insekter i og ved vandet. Visse arter fæstner deres æg til vandplanternes blade eller stængler, andre deres æg på hannens dækvinger, og gør således hannerne til en slags levende barnevogne. Hannerne finder sig ikke blidt i deres skæbne, tværtimod må hunnerne undertiden i timevis kæmpe for at fuldbyrde

den fæle gerning. Men er det gjort, så forbliver æggene også fastklisterede til hannens ryg, ja, så fastklisterede er de, at selv efter at ungerne er sluppet ud af æggene og byrden på hannens ryg således er blevet mindre, er han stadigvæk ikke helt fri, for resten af æggeskallerne bliver ofte siddende resten af hans liv. Ikke længere kan han folde sine vinger ud og frit flyve fra dam til dam, nej, han er bundet af forældreværdighedens lænker, og det er håndgribelige lænker.

De små vandtægeunger, som kommer ud af æggene, er blodtørstige rovdyr ligesom deres forældre. Næsten med det samme begynder de at se sig om efter bytte. Måske er det uheldigt for vandtægen, men heldigt for mennesket, at det nemmeste bytte for nyklækkede vandtægeunger er – nyklækkede vandtægeunger. Blodets bånd betyder intet for disse små kannibaler. Sultens lov er den eneste, der gælder, og brødre, søstre og naboer fanges og udsuges med samme velbehag. Fra nyklækkede unger til voksne, er vandtægerne dræbere.

H. V. GREEN.

godt
tilpas
i

Stafet

Nu skiftes til det lette, elegante og slidstærke STAFET: fin rib undertøjet med elastikgaranti... og med kvalitet for meget mere end prisen.
Dess. 3T34:
Trøje 7.65
Dess. 3B34:
Tilsv. benkl. ... 7.65

- en kvalitetsvare fra

Det er så let

OPAL

giver Dem

*de nye
mødefarver*

OPAL FARVER findes
også i alle andre moderne
kulører og fås overalt.

Koral (calypso)

Dueblå

Mimose

Dådyr

Absinth

Karry

Firkløver

Perlegrå

Pariserblå

OPAL farver - NYLON - PERLON

samt alle stoffer i ULD - HALVULD -
SILKE - HALVSILKE - LINNED etc.

farv selv med
OPAL

Nu spiser værkfører Jensen,
så det er
en fornøjelse...

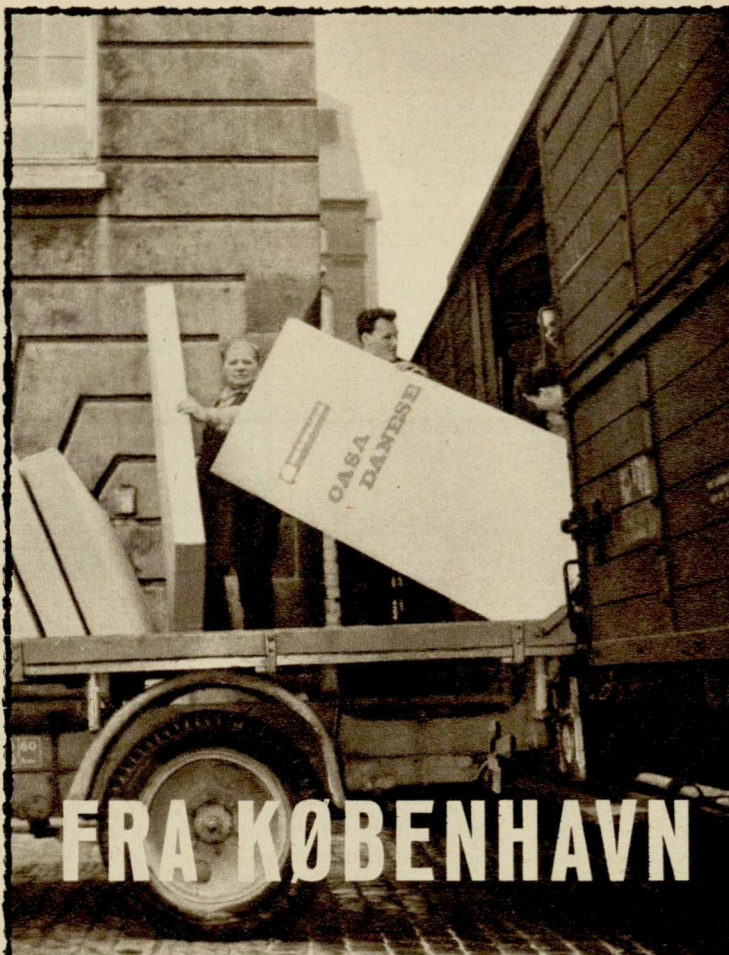

Før havde unge Jensen ingen appetit - han klagede over maden og var altid træt, uoplagt og sur.

Pludselig skete forandringen! Værkfører Jensen blev glad og veloplagt og fik appetitten tilbage. Hvad var der sket med Jensen?

Jo, den unge værkfører havde fundet ud af, at det var mekanismen, der var noget i vejen med. Tung, syredannende mad og mangel på motion havde bragt uorden i Jensens „indre menneske“. Nu drikker han et glas velsmagende, perlende Samarin hver morgen og aften. Det virker som et indvendigt rensende bad og er velgørende for hele systemet.

Drik Samarin ... det gi'r perlehumør. Fås overalt i stor flaske eller nemme portionsposer. Kun 4.25 og 2.65.

FRA KØBENHAVN

TIL GARDASØENS BRED

På billedet øverst er møblerne til feriehjemmet ved at blive pakket i jernbanevogne i FDBs gård. Og så gik det ad skinner til Verona, hvorfra en flyttebus - til højre - besørger sidste etape. Herunder udsigt fra feriehjemmet over fiskerbyen Torri.

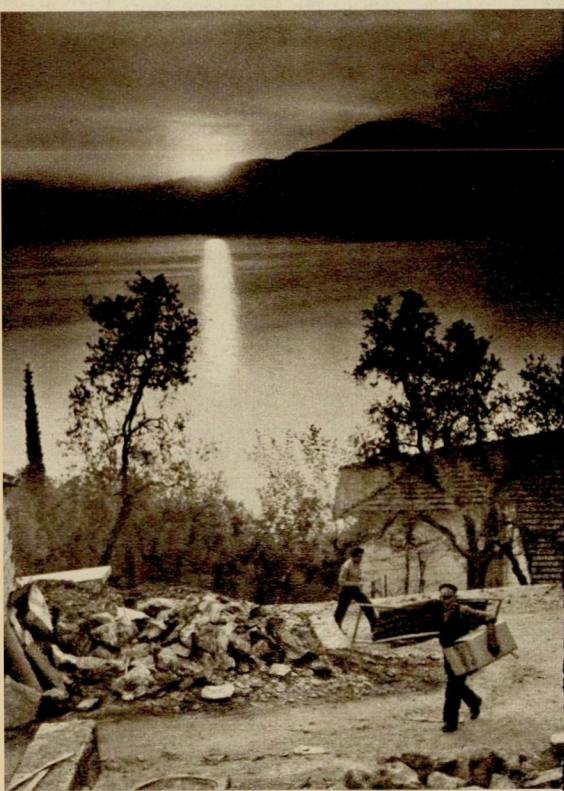
Det er ikke mange møbler beskåret at kunne slå sig ned ved Garda-søen - et af Italiens skønneste og mest eftertragtede feriemål. Men den tiltalende skæbne er overgået en stor sending FDB-møbler, der netop er blevet installeret i et nybygget feriekompleks „Casa Danese“.

Det er et feriehjem, beregnet for danske turister, idet arbejdere og funktionærer i en kreds af firmaer, bl. a. FDB, har fortrinsret.

„Casa Danese“ ligger ved Garda-søens østlige bred i en olivenlund, hvorfra der er udsigt over søen og bjergene bag den. Hjemmet har ti dobbeltværelser og seks enkeltværelser, og sommeren igennem vil herfra blive arrangeret busture og udflugter til Venezia og andre minderige steder.

„Casa Danese“ er tegnet af arkitekterne Maschio, Italien, og K. P. Harboe, København, og foruden værelserne rummer den en stor spisesal, køkken og opholdsstue. På værelserne er kogeplade, så man kan brygge sig en kop kaffe eller selv lave frokost.

Møbelpakkerne bæres fra flyttebussen op til „Casa Danese“, mens solen går ned bag bjergene ved søens vestbred.

Værsgo' far
-en cigar
varer meget længere

Når far skal slappe af, vælger han COMTESSE og får en halv times virkelig tobaksnydelse for kun 63 øre.

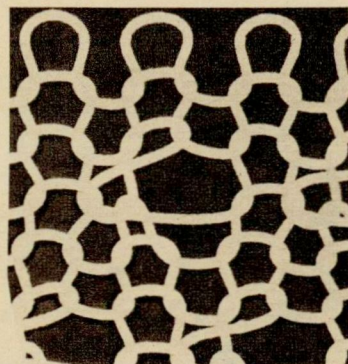
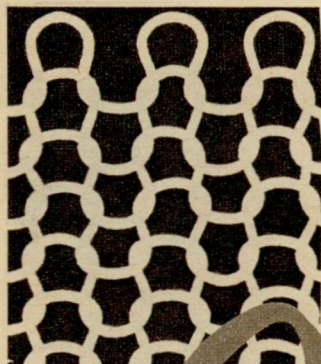
Denne dejlige COMTESSE cigar fås også enkeltvis med beskyttende cellofan-omslag.

- gå i Brugsen

- så får De endda dividende

Forskellen på glatstrikning (t.v.) og pin pointstrikning (t.h.) fremgår tydeligt af disse forstørrelser af to stykker strømper.

noget om

Strømper

Uddrag af et læserbrev: – Jeg var så glad for fortegnelsen over konserver i Samvirke. Kan vi ikke også få en liste over de kvaliteter, Noritastrømperne fås i, samt lidt besked om denier og gauge?

NYLONSTRØMPER har revolutioneret stoppekurven. Ganske vist er mange børnestrømper, arbejdsokker og herresokker stadig af uld eller bomuld, men de er næsten altid forstærket med nylon, og det betyder færre og mindre huller. Næsten alle damestrømper er derimod af nylon eller crepenylon, og de skal så godt som aldrig stoppes.

FDBs damestrømper hedder *Norita*, og de fås i nylon eller perlon, som glatte strømper, net- eller pin point-strømper samt i crepenylon. De har maskestop både i tå og foroven (på nylonstrømperne), og fås i tre længder: korte, mellemlange (medium) og lange – og det er en vældig fordel, for lige så ubehageligt det er, at strømperne ikke er lange nok, lige så galt er det, når de er for lange.

Hvormange farver fås strømperne i? Fire farver – der har følgende numre:

- 44: de mørkeste strømpefarver.
- 45: mellemfarvet, de almindeligst brugte.
- 54: lysere, særligt anvendt i sommertiden.
- 49: lys, gråsort (tågefarvet).

Og i hvilke størrelser?

nummer	9	9 1/2	10
svarer til			
sko-nr.	36/37	38/39	40/41

Crepenylonstrømper er så elastiske, at de passer alle. De fås kun i to størrelser og i tre farver.

Fullfashionerede strømper er strikket i facon efter fod, ankel, læg og overben, og sidder bedre end ikke-fullfashionerede. De har altid søm bagpå.

Sømløse strømper er presset i facon. I gamle dage regnede man rundstrikkede strømper for at være en ringere vare, fordi de ikke sad så godt som de fullfashionerede, men teknikken er forbedret, og nu fremstilles sømløse strømper med god pasform.

Strømpens kvalitet, d.v.s. hvor tynd eller kraftig strømpen er, angives i denier og gauge.

Denier (udtales den-je med trykket på sidste stavelse) – ofte forkortet til *den*. – angiver garnets tykkelse i vægt pr. 9000 meter. Hermed menes, at til en 15 denier strømpe vejer garnet 15 gram pr. 9000 meter, og til en 30 denier strømpe vejer garnet

30 gram pr. 9000 meter. Det sidste garn er følgelig dobbelt så tykt som det første.

Gauge (udtales gæi-tsj) forkortes ofte til gg., giver oplysning om, hvor tæt strømpen er strikket (masketætheden), idet der udtrykkes, hvormange nåle (masker) den maskine, strømpen er strikket på, har pr. halvanden engelsk tomme (3,8 cm). 45 gauge er 45 masker pr. 1 1/2 tomme, 60 gauge er 60 masker pr. 1 1/2 tomme.

Det siger sig selv, at jo *tyndere* garnet er, des *tættere* bør strømpen være strikket for at

den bedst mulig holdbarhed kan opnås. Der bliver mindre udtræk i en strømpe, hvor maskerne ligger tæt op ad hinanden, end i en mere åben strømpe. Derfor er *gauge høj* i gode strømper med *lav* denier. 15 denier og 60 eller 61 gauge er en finere kvalitet i tynde strømper end 15 denier og 45 gauge. Omvendt er gauge ikke så høj i strømper med høj denier, f. eks. er en 30 denier strømpe med 45 eller 48 gauge en kvalitetsstrømpe.

Om strømperne er af perlon eller nylon spiller ikke nogen rolle. Materialet er det samme.

Norita damestrømper fås i følgende 4 F-mærkede kvaliteter:

		DEN.	GG.	
3/202	nylon fullfashioneret	15	60	fine tynde strømper med V tå
3/206	nylon fullfashioneret	15	51	
3/249	perlon fullfashioneret	30	48	velegnet både til daglig og fest
3/270	net-nylon fullfashioneret	30	45	
3/271	net-nylon fullfashioneret	20	51	til fest og små spadsereture
3/275	nylon pin point	15	60	
3/278	net-nylon	30	51	god spadserestrømpe

15 denier strømper er de tyndeste og mest solgte. Det er fortrinsvis de unge, der køber dem. Deres ben er slanke og huden fejlfri, så de kan tillade sig at gå med strømper så tynde, at det ser ud, som om de ingen har på – en virkning, der især opnås ved hjælp af de sømløse strømper, der nu er på mode.

30 denier strømpen er også en let, smuk og holdbar strømpe, anvendelig både til daglig og fest. Den er absolut at foretrække, både til unge og ældre ben, når det er koldt, ikke alene af sundhedsmæssige og praktiske grunde, men også af æstetiske, for ligegyldig, hvor perfekte ben, man kan møde op med, så går glansen af dem, når de skinner blårode gennem strømpen.

Mens vi er ved de gode råd: pas på, at strømpesømmen altid sidder lige. En underkjole, der drypper og en skæv strømpesøm er lige ødelæggende. En strøppeekspert, oven i købet en mand, sagde en gang til mig: Hvis kvinderne blot vil trække strømpen på fra hælen og op,

og fæstne den bageste strømpesøm først, så har de altid strømpesømmen på plads. Det værste er, at han har ret.

Skyl strømperne op hver aften, er et gammelt nylonstrømperåd. Om strømpernes levetid forlænges af alt det skylleri, er vist meget tvivlsomt, men de genfinder deres elasticitet og slutter derfor bedre til benet, og det er hovedgrunden til skyllerådet.

Nylon og perlonstrømperne fås glatte og i net- eller pin pointstrømper. De sidste er vævet på en sådan måde, at maskerne ikke kan løbe. Ved udtræk fremkommer et lille hul, og det må straks repareres (et hår er den bedste sytråd hertil) for i løbet af forbausende kort tid bliver det lille hul til et meget stort, og det er der ikke noget at stille op med.

Alle Noritastrømper er kvalitetsmærket med de fire F'er, altså godkendt af Tekstilprøvenævnet.

Norita nylon-crepestrømper vender vi tilbage til, når sommeren går på hæld.

NYT I BRUGSEN

Husker De brandmand Weymann's forslag i ???-svar om en krydderihylde. Her ser De den med salt, peber, karry, kanel og paprika, og hvis De ikke bruger paprika i maden (hvilket er synd og skam), så kan den byttes om med vanillesukkeret Arovan. Det er sjældent man synes noget er billigt, men 2,60 kr. for hylden med fem forskellige krydderier i, det

synes jeg er ligefrem rørende billigt – og vil man have den med Arovan kommer den på 3 kroner. Hæng hylden over eller i nærheden af kogepladsen, så har man krydderierne ved hånden og i orden.

Skocreme i tuber har allerede længe været fremme i udlandet – navnlig i Sverige. Og nu er Dinar – hvid, læderbrun og lysebrun – også kommet i tuber, hvilket sandt at sige er den helt rigtige emballage for skocreme. Vi sender en venlig afskedshilsen til de nydelige glasdåser, hvori skocremen altfor ofte forvandles til en tør og sprukken masse, fordi det syntes at være uoverkommeligt for adskillige af familiens medlemmer at sætte låget på den. Skulle man glemme at skrue hættten på tuben, er ulykken ikke så stor, for det er jo kun en lille del af sværten der tørrer ind. Hættten er iøvrigt så stor, at tuben kan stå på den, så den forsvinder ikke altfor nemt. Der er dobbelt så meget skocreme i tuberne som i glassene, men prisen er ikke den dobbelte, så foruden at tuberne er praktiske, er de altså også økonomiske. Til rejsebrug er de helt rigtige, de fylder ikke op og går ikke itu.

Salatolie på dåse med mayonnaise – dryppeprop er en snild ting både for husmødrene og for brugsen. Olieflasker er kedeligt returgoods, de er fedtede, og der skal megen rengøring til, så mon den ny emballage ikke vil slå flaskerne ud efterhånden? Foreløbig kan man få salatolien både i flasker og dåse. Propen i dåsen skæres af i toppen, og så har man et hul, olien drypper ud af, som den skal, når mayonnaise røres, eller hvis man vil stænke lidt over salaten, tomater eller kogte, kolde grønsager.

??? - SVAR

● En husmoder på landet, fru Astrid Nielsen, Svinnings, vil gerne have følgende ønsker opfyldt: 1. En brødkasse med vipelåg af plastic, som har den fordel, at den ikke rustner. Selvom den skulle blive lidt dyrere end de emallerede, betaler det sig alligevel at give lidt mere for den. 2. Et badekar af plastic til voksne. Det er der god brug for, når man ikke har et badeværelse, og det er så let, at det kan flyttes ind i køkkenet eller vaskerummet, hvor der er lunt.

♣ Vi har forelagt fru Nielsens ønsker for isenkramafdelingen, som svarer: Brødkasser med vipelåg af plastic vil sikkert komme frem inden ret længe, men de bliver temmelig dyre. Badekar til voksne i plastic tror isenkramafdelingen ikke kommer foreløbig. De største plasticemner, der fremstilles her i landet, er 60+60 cm, og i Tyskland er der en enkelt fabrik, der fremstiller emner i størrelsen 80+80 cm, men der er langt igen, før man når til badekarrene.

● Lis Vestergård undertegner sig ung husmoder fra Hørby i Vendsyssel, og hun skriver: Ved et rent tilfælde har jeg opdaget, at FDBs finvaskemiddel Blida foruden at være vældig godt til finvasken også er et helt vidundermiddel til lørdagsrengøringen. Jeg har prøvet det til fliser, gaskomfur, aluminiumskedel og kaffekande, de daglige fajance-

tallerkener og stålvasken. Jeg kan roligt sige, at jeg aldrig før har prøvet et middel med en sådan virkning. Jeg tog kun lidt Blida i håndvarmt vand, og der var ikke noget med at skrubbe, al grumsethed forsvandt som ved tryller. NB. Jeg har lige læst artiklen om skurepulver i Samvirke, mon ikke FDB roligt kan anbefale Blida som skurepulverets afløser?

♣ Det glæder os, at fru Lis deler Forbruger-Nyts syn på Blida, og af egen erfaring ved jeg, at Blida er fortrinligt f. eks. når te- eller kaffekopper trænger til en ekstra omgang, for selvom sulfomidlerne er alle tiders opvaskemiddel, så bliver især tekopper, hvis de er let mønstrede i fajancen eller porcelænet efterhånden lidt mørke af teen, og det tager Blida sig fint af. Vi vil dog mene, at Karén – det milde skurepulver – ikke kan undværes, når lidt kraftigere behandling er nødvendig. Med tak for rosen.

● Kan man ikke få pudsecreme i tuber, spørger fru Marie Rolsskov, Sdr. Vissing.

♣ Det lader sig ikke gøre, fordi pudsecreme ikke er en fast masse, men består af et pulver og vædske, som skiller i to lag ved henstand. Pudsecreme skal altid rystes sammen før brugen, og det lader sig ikke gøre i tuber.

NÅR MAN VED BESKED

FOR ET par måneder siden skete det bemærkelsesværdige, at sæbeindustrien og Dansk Varedeklarationsnævn – som også omtalt her i Samvirke – indledte et samarbejde i et udvalg med det formål at få udarbejdet deklamationer for vaskemidler, så forbrugerne i højere grad end nu kan få vejledning på vaskemidlernes emballage om de forskellige midlers egenskaber og hensigtsmæssige brug. Knap var meddelelsen om dette udvalgs nedsættelse tilgaaet offentligheden, før damensiden i et af vore ledende dagblade udtalte sig om dette vigtige fremstød for bedre forbrugeroplysning. Der stod under overskriften: Det står der jo altsammen, følgende:

Det kan synes lidt sent at nedsætte et udvalg, der skal udarbejde en deklarationsordning for vaskemidler, efter at sæbeindustrien netop i det sidste par måneder har vist, at den ved, hvad kunderne vil have. Som bekendt er de fleste vaskemidler i den senere tid blevet forsynet med tydelig anvisning på, om de er sulfonerede eller ej, og herudover med nogle

meget letfattede doseringsanvisninger, som man ikke engang har behovet at læse teksten for at finde ud af. Det er lidt svært at se, hvad husmødrene mere kan forlange...

Mon husmødrene ikke først og fremmest kan forlange saglighed og viden hos det dagblad, der vil vejlede dem. Mon det ikke er utilstrækkeligt, at en artikels forfatterinde farer hen og læser teksten igennem på en tilfældig vaskemiddelemballage og så meddeler, at „det står der jo altsammen“?

Ganske vist oplyses på nogle vaskemidler, om de er syntetiske eller med sæbe. Men der står ikke noget om, hvorvidt de indeholder blege- eller blåningsmidler, om de er bedst egnede til hedvask eller finvask. Heller ikke står der noget om, hvilke stoffer dette eller hint produkt er bedst egnede til.

Der er masser, der ikke står på emballagerne, og som afstedkommer utallige dårlige vaskeresultater. Derfor er tanken om varedeklaration på emballagerne opstået, og derfor er travle direktører og videnskabsmænd

indtrådt i et udvalg, der skal arbejde med det delikate og ømtålelige spørgsmål: Hvad skal der stå på vaskemidlernes emballage?

Havde damesidenotitsens forfatterinde regnet dette ud, kunne hun have henvendt sig til et af udvalgsmedlemmerne og der fået at vide, hvorfor det ikke er tilstrækkeligt, at der på emballagerne står sæbemiddel eller syntetisk middel, og hvor meget der skal doseres, og hun havde været i stand til at vejlede sine læsere med oplysninger, så de kunne forstå debatten om det vigtige emne.

— — — Om der kommer noget ud af det indledte samarbejde, er det i dag ikke let at sige. Nordmænd og svenskere har fået gennemført varedeklarations-ordninger, så det går vel også herhjemme. Allerede i efteråret 1958 har FDBs fabrikker i Viby J. gjort et stykke oplysningsarbejde på dette område med pjecen: Ren Besked om Vask. Brugsforeningsmedlemmerne er ikke ladet i stikken på dette punkt – men enhver forbruger må have det samme krav: at få ren besked om vask.

Giv Fødderne Ferie...

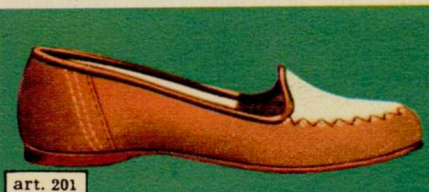
På stranden og i skoven, til farten eller i leg og kørende eller i leg og nyder De sommeren fuldt ud, når De har lette, behagelige, moderne Codan Guld-Segl sko på fornuftigt fodtøj til fornuftige priser.

art. 512

Sundhedstøffel, model CAPRI, med læderrem, korkmellemsål og svangstøtte. Str. 28—35 kr. 18,—; str. 36—39 kr. 19,85; str. 40—45 kr. 21,85.

HOLIDAY. Pigeskolesko med gummisål og marine overlæder med hvid besætning. Str. 28—35 kr. 10,65; str. 36—39 kr. 11,75.

Tobaksfarvet moccasin med hvid besætning gummisål. Str. 34—41 kr. 16,85.

LION, blå tennissko i særklasse med transparente gummisåler. Str. 24—27 kr. 8,70; str. 28—35 kr. 9,90; str. 36—39 kr. 11,80; str. 40—48 kr. 12,90.

Brun plastic drenge- og herresandal, model NIZZA, i moderne facon med fodformsål, som giver let og behagelig gang. Str. 28—35 kr. 19,85; str. 36—39 kr. 21,85; str. 40—46 kr. 23,85.

»En sko for ungdommen«. Hvidt perforeret overlæder m. spænde og birkosål. Str. 34—40 kr. 19,85.

SPRINT, sort sportssko med mosgummi-indersål; svangstøtte i str. 28—39. Str. 28—35 kr. 11,40; str. 36—39 kr. 13,—; str. 40—47 kr. 14,—.

det skal være godt...
det skal være

CODAN

GULD-SEGL
KVALITET

- fås i Fox-Magasinerne, Magasin ANVA, Stilman og Brugsen

Karen Kok serverer kylling

Parterede kyllinger optøes så meget, at stykkerne kan skilles ad. Ved stuetemperatur varer det et par timer. Har man ikke tid til at vente på det, kan pakken lægges i varmt vand. Tag papemballagen væk, men behold cellofanpapiret omkring kyllingestykkerne. Så snart de kan tages fra hinanden, kan de steges eller koges. Hele dybfrosne kyllinger eller steggehøns, ændrer m. m. må være delvis optøet, inden de steges, ellers bliver det yderste af kødet for tørt. Kogehøns behøver ikke optøes, før de lægges i gryden.

Kyllingestykker stegt på panden

1 pakke dybfrosne kyllingestykker, 50 g smør/margarine, salt, 1 dl vand eller fløde.

Brun smørret på panden læg kyllingestykkerne deri, vend dem ved hjælp af et par skeer så de brunes på alle sider. Drys dem med salt og lad dem steges sagte 10—15 minutter alt efter om de er optøede eller ikke, før de steges. Panden koges af med fløde eller flødevand tilsat et par dråber kulør.

Til hurtig servering er franske kartofler, lunede i ovnen eller på tør pande, ideelle. Og dertil en juni-salat: Sprøde grønne salatblade plukkes itu med fingrene, de blandes med agurk i skiver eller firkanter, eventuelt lidt tomater store, tynde løgringe og klippet dild og en olie-eddikemarinade.

Kylling stegt på gammeldags maner og med skilt sovs til

1 kylling på 6-700 g, 50 g smør, persille, 3/4 dl god fløde, lidt ekstra smør, salt, sukker.

Hvor længe en kylling skal steges afhænger af størrelsen og kvaliteten, og om man foretækker en meget mørdestegt kylling, hvor kødet næsten kan plukkes fra benene eller en mør, men fast og saftig kylling. Skal kyllingen være meget mør, er stegetiden ca. en time, og ønskes den mere saftig, er 40-50 minutter nok.

Kyllingen fyldes med persille, drysset med salt, lidt sukker og en klat smør. Den brunes i smør/margarine på alle sider i en gryde, drysset med salt, og 1/2 dl vand kommes ved. Kyllingen steger sagte under låg. Når den halve stegetid er gået, kan stegningen afbrydes. Man lægger lidt smør på kyllingebrystet, og lader den stå under låg, til den skal steges færdig. Kyllingen bliver næsten allerlækrest på denne måde. Når kyllingen er færdigstegt, kommes fløden i skyen og et par dråber kulør. Lad det koge sammen et par minutter, så jævner fløden skyen — synes man ikke, den er jævn nok, anvendes desuden en halv teskefuld mel rørt ud med lidt fløde i sovsen.

Hønssekødsalat

Hertil er alt kød, som kan pilles af kogt eller stegt hønse- eller kyllingskrog, velegnet. Kødet skæres ganske småt og blandes med skiver af rå champignons, salatagurk, skåret i små terninger lidt løskogt ris eller småtskåren, kogt spaghetti i en mayonnaise. Mayonnaisen smages til med sennep, en knivspids revet løg, eddike, salt og ganske lidt karry. Salaten lægges på grønne salatblade på et stort stykke smurt franskbrød. Pynt med en duk karse eller en tomat-springer, og De har en dejlig sommermiddagsret. Skal man passe på den slanke linie, udskiftes mayonnaisen med en olie-eddike-marinade.

Kyllingestykkerne er fra frysedisken, og fade, skåle m. m. fra Magasin Anva.

I brugsens frysediske kan man også få parterede kyllinger, enten overlår, underlår eller bryst eller en blanding af disse tre ting. Det er lige akkurat noget, man har brug for i en snæver vending eller til et nemt og lækkert måltid til to. Melder husets herre en gæst til frokost, kan man servere smørbrunet kylling med nye kartofler, skilt fløde-skysovs og en salat i løbet af en halv time og for beskedne penge. De parterede frosne kyllinger er også velegnede til skovturen. De brunes og steges 10-15 minutter og lægges i en plasticboks. Pakkes de godt ind, er de lunkne, når der lukkes op for madkurven, og hver får et stykke at spise med fingrene til en bid brød. - Se iøvrigt opskrifterne på den modsatte side.

KLINGELINGELING

DET VAR egentlig et venligt ord på det rette tidspunkt, der gjorde August Nielsen til kirkeklokke-specialist. Var det ikke faldet, havde han måske den dag i dag haft en beskeden landsbysmedie – og en nagende fornemmelse af at have vovet sig ud i noget, han ikke kunne gennemføre!

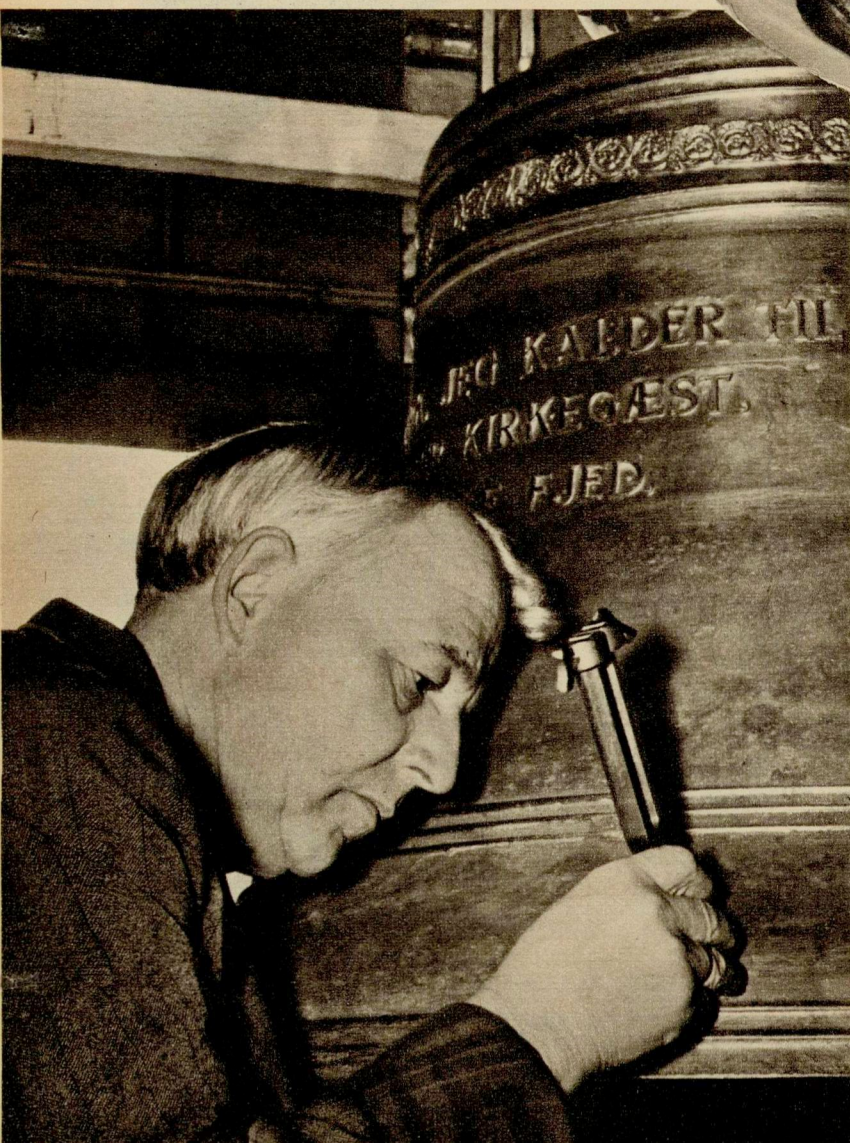
Når August Nielsen her udnævnes til kirkeklokke-specialist, er det ikke en tom påstand. Der findes i Danmark cirka 3.200 kirkeklokker, og af dem har 1.800 i løbet af det sidste kvartsekel været i hænderne på August Nielsen for at blive repareret. Nogle kun for at få et leje udbedret, andre for at blive svejset sammen efter at have været brækket i flere stykker. Og af de resterende 1.400 har August Nielsen aflagt besøg hos hovedparten for at studere deres inskription og udsmykning.

August Nielsen kom til verden i et sallingbohem, der var mere rigt på børn end på penge, og da han nåede passende alder, kom han i skrædderlære. Men det med nål og tråd lå ikke særlig godt for ham, så det kapitel blev kun kort. August Nielsen ville meget hellere være elektriker, men – som han fortæller – hvis det nu ligger sådan, at det koster penge at komme i udenbys lære som elektriker, mens man får penge for at blive smed hjemme, så bliver man smed, når man kommer fra et småtstillet hjem.

Skuffelsen var kort; faget lå godt for hans hænder, og efter lære- og rejsetid begyndte August Nielsen med eget værksted i Roslev ved Skive. Navnlig havde han et godt tag på at svejse, og det vakte således en del opmærksomhed i fagkredse, da han med held foretog en meget vanskelig svejsereparation af maskinen i et dampskib.

Det bevirkede, at han kort efter blev ringet op af menighedsrådet ved Ribe domkirke, der ville have ham til at svejse en af

En af de fornemste klokker i August Nielsens samling. Den stammer fra det gamle Kina og er bragt hjem af en missionær.

kirkens store, gamle klokker, men klokken måtte ikke tages ned; reparationen skulle udføres på stedet.

Efter svære betænkkeligheder gik August Nielsen i gang – men alt havde tilsyneladende svoret sig sammen imod ham, og besværlighederne kulminerede med, at en loddelampe eksploderede og stak ild i tårnet. August Nielsen blev forbrændt, og man undgik med nød og næppe, at tårnet blev beskadiget.

I et par dage kunne August Nielsen hverken spise eller drikke; så gjorde han op med sig selv, at det han – en ganske almindelig landsbysmed – havde påtaget sig, var mere, end han kunne gennemføre. Tænk, om der var gået ild i hele domkirken!

– Jeg gik, fortæller August Nielsen, så op til biskop Westergaard og sagde, at jeg måtte opgive. Nu kendte jeg godt biskoppen, for han havde været provst i Salling; han kiggede venligt på mig og sagde så: „Nu havde jeg sådan glædet mig til, at vores klokke skulle repareres af en sallingbo ...!“ Derpå lagde han hånden på min skulder og sagde på rigtig sådan en hjertelig måde, at jeg blot skulle tænke over det et par dage, så skulle jeg nok finde ud af det – *han havde tillid til mig!*

Det var, fortsætter August Nielsen, de rigtige ord på rette tid; jeg tog fat påny, og nu lykkedes alt for mig; klokken blev altså repareret af en sallingbo! Men siden har jeg aldrig kunnet glemme, hvad et venligt ord betyder, når man er langt nede, og jeg spørger tit mig selv: *når det nu er sådan, hvorfor er vi mennesker da så karrige med at vise hinanden lidt venlighed?*

Sådan gik det altså til, at August Nielsen reparerede sin første kirkeklokke, og dermed var han straks placeret som specialist. Siger man nu noget om, at det vel ikke blot skyldes de venlige ord, men også særlige evner, svarer August Nielsen, at det, han laver, ikke er svært, blot man kan. Det er ikke ment som en flot vending eller et ordspil, men dækker over den ydmyge indstilling, at denne gerning ikke skyldes egne fortjenester. Nogle har sans for at arbejde med jern, andre har det ikke. Det er en evne, man fødes med, og som

August Nielsen er med en indstillelig stemmegaffel ved at prøve tonen i en ny klokke.

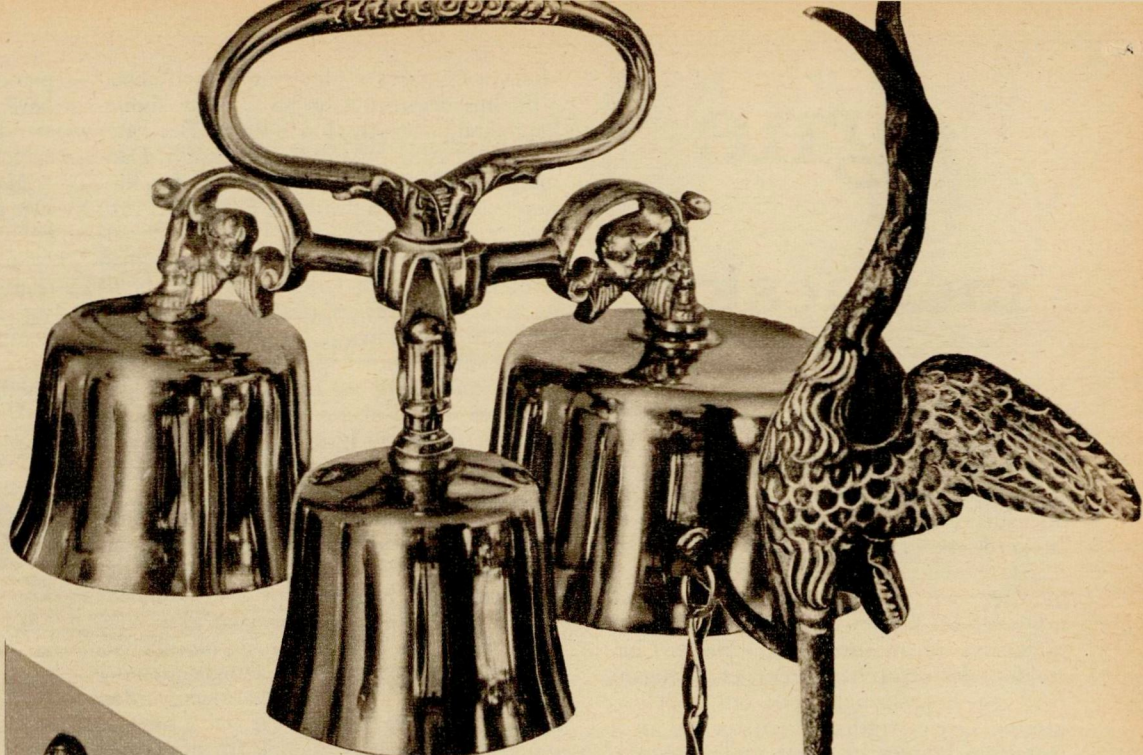
mange har, og kun tilfældet – sådan udtrykker August Nielsen sig – formede *hans* tilværelse.

Den ældste klokke, August Nielsen har repareret, kom fra Smøllerup og var 800 år gammel. Der er ærefrygt i stemmen, når August Nielsen fortæller om den – det er i det hele taget tydeligt, at de gamle klokker optager ham mest. Megen ros er blevet ham tildelt gennem tiderne, men ingen har fyldt ham med så stor glæde som Kaj Munk, der med sin karakteristiske klokradse et par linier ned til ham:

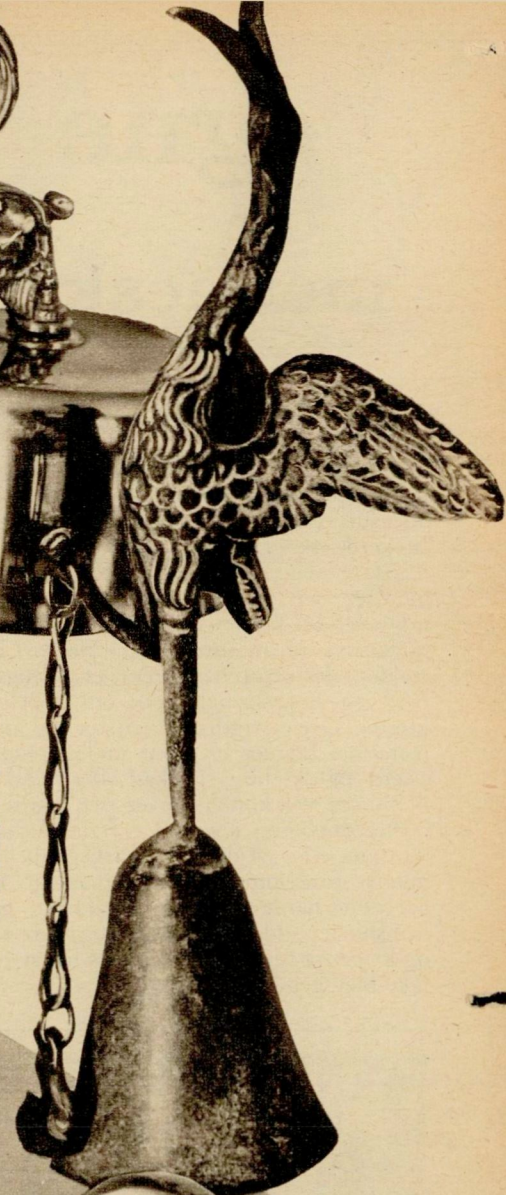
„Jo, nu siger den det, den skal, med den rigtige tone. Bare vi andre også kunne engang imellem komme til Roslev og svejse.“

For nogle år siden flyttede August Nielsen sin store og landskendte virksomhed fra Roslev til Vejle; selv om salg og reparation af kirkeklokker kun er en del af forretningen, bærer hjemmet tydeligt præg af, at det er klokkerne, der optager sindet. Overalt hænger fotografi ved fotografi af klokker og reparationsarbejde; på hylder står klokker – store som små – som August Nielsen har haft med hjem fra rejser i udlandet, og her er bøger og artikelsamlinger om kirkeklokker – altsammen noget, der fortæller, at klokker er mere end blot et håndværk og levebrød for August Nielsen; de er blevet en passion. Eller for at bruge hans egne, meget beskedne ord i uforfalsket sallingbomål:

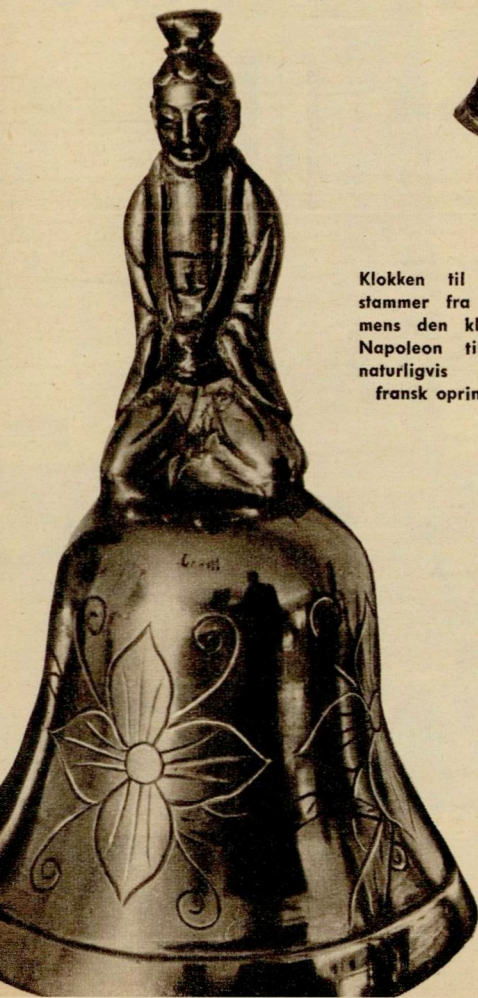
– *A mener blot – det er en forfærlig skøn arbejde!*
E.-CH.

Herover ses til venstre en katolsk messekløkke og til højre en klokke, der er støbt i forme, fundet i Pompejis ruiner. Klokkerne herunder er fra venstre fra Tibet, fra det gamle Rusland, så kommer en gammel dansk bordkløkke og endelig en såkaldt evangelistkløkke med de fire evangelisters navne og symboler.

Klokken til venstre stammer fra Indien, mens den klingende Napoleon til højre naturligvis er af fransk oprindelse.

egne og mennesker

– DET er da rædderligt, som de har haft for skik at hugge og stikke i hinanden, siger en aldrende kone, og det må man give hende ret i. Her i det lille Æbelholt klostermuseum ved landevejen mellem Hillerød og Frederiksværk findes en af landtsejendomsmeligste samlinger. I museets skabe og montrer ser man de skeletdele, der er udgravet fra klosterruinen og omhyggeligt undersøgt af dr. med. Vilh. Møller-Christensen, der netop har skrevet et på engang lærd og læseværdigt værk om Æbelholt kloster. Det er rigtigt, at en stor del af de mandlige kranier er slemt molesterede af sværd- og øksehug, spydkast eller pileskud. Nogle er vel kommet over det, andre er blevet dræbt og begravet i fratergården i klosteret eller på den store kirkegård, hvor mindre fornemme folk blev gravlagt. Det har været hårde tider i middelalderen, gennemsnitslevealderen var et par og tredive år, og krige og fejder bidrog deres til, at folk ikke blev gamle.

Lysbro

ROEHAKKER

NU SOM ALTID
BEDST KENDT
KENDT SOM DE BEDSTE

LYSBRO FABRIKER
SILKEBORG

ÆBELHOLT KLOSTER blev grundlagt af abbed Vilhelm, der menes at have været studiekammerat med Absalon i Paris. Det var i hvert fald Absalon, der kaldte ham til Danmark og fik ham valgt til abbed for klosteret på den lille Eskilsø i Roskilde fjord. Her var klostertugten gået i forfald, kannikerne overholdt ikke fastereglene, men drak til den store guldmedalje, de holdt gilder i refektoriet – spisesalen – med mænd og kvinder og dansede lystige ringdanse.

Det var Vilhelms opgave at indføre sømmelig munkeskik på Eskilsø. Han afskaffede det stærke øl, og kannikerne jamrede over, at de måtte leve af „træernes blade og markernes urter“, mens de før havde fået fede skinker og herligt vildt. Det lader til, at der tilsidst udbrød en veritabel hungerrevolte på Eskilsø. Den fromme middelalderlige bog „Abbed Vilhelms levned“ beretter, at brødrene tænkte på at drukne ham i en sæk, slå ham ihjel med en økse eller sælge ham som slave til venderne. En nat, fortæller krøniken, havde Satan tændt ild i en bunke halm, der lå ved hans seng i den fælles sovesal, og Vilhelm var ved at brænde inde. Men han blev reddet fra munkenes onde anslag.

I 1175 besluttede Vilhelm at flytte klosteret fra Eskilsø til Æbelholt i Tjæreby sogn ikke langt fra Arresø. Her byggede han det nye kloster, rigt støttet af Absalon og den mægtige Hvide-slægt, og det nåede hurtigt stor anseelse. Abbed Vilhelm synes at have været en højt begavet mand, ikke bare så stiv i latin og jura, at kongen tit betroede ham diplomatiske opgaver, men en blændende taler og først og fremmest en from kristen. Han levede personlig uhyre nøjsomt, spægede sig efter tidens skik, men hvad der vel først og fremmest skabte hans ry, var at han var en dygtig læge, og at han udfoldede en storstilet velgørenhed.

DE KATOLSKKE KLOSTRE var datidens socialkontorer, og i tilgift var de også tidens hospitaler og lægeklinikker. Pilgrimme kom dragende for at søge lægedom for deres sygdomme eller for at opnå aflad for deres synder. Handelsfolk tog ind på klosterets herberg. Rige og fattige blev taget i kur.

Og her må det huskes, at munkene på

mange områder var erfarne læger. Man forbavses over de operationer, som de var i stand til at foretage, og deres urteafkog og salver var tit meget virkningsfulde.

Naturligvis var der også overtro imellem. Der fortælles i de gamle skrifter om Ligner, en mand fra Gulland. Han var „såre rig, men spedalsk“ og kom til Æbelholt for at søge lægehjælp. Det var efter, at Vilhelm var død og gjort til helgen, og Ligner gennemgik nu en mirakelkur. I klosteret havde man en af Vilhelms tænder, som der gik svært ry af, og som efter sigende havde hel-

EN KLOSTER RUIN

bredt mange syge. Ligners kur bestod nu i nattevågen og bøn, samt i at hans syge legemsdele blev badet i vand, som en af den hellige Vilhelms tænder var dyppet i. Beretningen hævder, at den hårdt ramte mand kom sig.

MEN FØRST og fremmest var der det stadige tog af fattigfolk uden hjem eller føde. Måske kom de fra sogne, hvor der havde været misvækst, måske var deres gård og al deres ejendom brændt, eller sandflugten havde begravet deres agre eller stormfloden druknet deres dyr.

Skete en sådan katastrofe, var der ikke anden udvej for en fattig bonde end at tage staven i hånd og med kone og børn begive sig på vandring. Betleriet var tidens form for socialforsorg, og det var så at sige en pligt for den gode kristne at vise omsorg for fattigfolk, der bankede på hans dør.

En stadig strøm af forsultne, pjaltede, syge og lusede fattigfolk gik gennem klosteret. De skulle hjælpes. Og i reglen blev det. Et brev fra 1324 omtaler, at klosteret var tynt af hårde gældsbyrder blandt andet „på grund af det store antal gæster, der drager forbi eller mødes her i klosteret ved landevejen, og til hvem man efter gammel skik og uden nogen vægring giver de menneskelige fornødenheder“.

EFTER REFORMATIONEN blev klosteret nedlagt, og da de sidste munke havde forladt det eller var døde, lå det øde hen. Under Christian III og Frederik II blev bygningerne og klosterkirken nedrevet, og en del af stenene brugt til opførelsen af Hillerødsholm. Resten hentede omegnens bønder, og mange af abbed Vilhelms mursten sidder nok den dag i dag i gamle bondegårdes længer. Tilbage blev kun grundmurene,

som græs og ukrudt krøb henover, og nogle væltede søjler, som ingen havde haft brug for.

Men der var alligevel så meget tilbage, at man har kunnet rekonstruere klosteret. Man ved så nogenlunde, hvordan det så ud, og hvordan livet har formet sig for kanniker og lægbrodre og for de mange bønder og arbejdere, der var i klosterets brød.

MEN FØRST og fremmest er der gravene, der taler. Det oplever enhver, der besøger det lille museum. Nogle vil måske synes, det er uhyggeligt at se knogler, kranier og skeletter. Men sådan virker det ikke. Disse blegede og brune ben er skyggen af mennesker, der vel har været så nogenlunde, som vi selv er, kun klædt i deres tids tanker og klædebon. Hvad der forbavser en, er hvad videnskabsmændene med dr. Møller-Christensen i spidsen har kunnet få at vide af disse gamle grave.

Man har konstateret, at de mennesker, der er fundet i klostergravene, har lidt af en hel række sygdomme – de er ikke alle sammen døde af sværd- eller øksehug. Man har fundet spor af kronisk mellemørebetændelse, af tuberkulose, af gigttilfælde, af engelsk syge og skørbug, af nyresten og forskellige andre sygdomme. Man har fundet en kvinde, som har født sit barn, efter at hun er lagt i kiste. Hun har faktisk været død, da barnet kom, og den lille har vel kun levet få minutter i graven. Et af de århundredgamle skeletter blev fundet i en så forvreden stilling, at der er grund til at tro, at der er tale om et menneske, der er blevet begravet som skindød og er vågnet op i graven. Det kunne ske i de gamle dage, men ikke i vore, hvor man har anderledes sikre midler til at konstatere, at døden virkelig er indtrådt.

ET AF FUNDENE, som man kan se på det lille museum, er meget mærkeligt. Efter gammel begravelsesskik skal den døde ligge med hovedet mod vest og benene mod øst. Men på den fornemme begravelsesplads, hvor standspersoner blev begravet i klosteret, fandt man et skelet, der var begravet i

den omvendte stilling med hovedet mod øst og fødderne mod vest.

Ved undersøgelse af skelettet fandt man ud af, at et par ribben var brækket, og at bruddet var sket en ugestid før hans død. Det kan tyde på, at han kort før sin død har været oppe at slås. Samtidig fandt man et brud på halshvirvelen, der med sikkerhed viser, at han er blevet hængt. Formodentlig har han været en korherre – en kannik eller abbed – og det kan være, at han er blevet et offer for en af middelalderens blodige fejder mellem kirke og kongemagt. I så fald er han blevet overfaldet, taget til fange og hængt, men det forklarer ikke, at han er begravet i omvendt stilling. Det var værd at vide, hvilket drama, der skjuler sig i denne ældgamle grav.

TUGON

**igen
i
år**

bekæmpes staldfluer

bedst med

TUGON

FLUEGIFT

Det er tid NU

AGRO-KEMI

den største lykke i livet *er at blive brugt og påskønnet* *siger fhv. sognepræst Ejnar Bjørnbak i Randers*

Gå ud til Bjørnbak.

Det er den stående vending i Randers, når der opstår et personligt problem. Bjørnbak snakker ægtefæller til rette, når de er kommet på kant, han ansøger om kongebrev for unge, som er kommet galt afsted, skaffer folk lejligheder og legater og stillinger, hjælper løsladte fanger i gang igen og meget andet.

Egentlig burde han nyde sit otium. Han er 75 år og forlod sit præsteembede for fire år siden. Men Randers kan dårligt undvære ham. Han er en levende myte, en af egnens markante personligheder.

Der tales en del om alderdommens problemer – om isolationen, når man har passeret pensionsgrænsen. Pastor Bjørnbak kender ikke disse problemer. Han har fuldt op at gøre som selvbestaltet socialrådgiver for de mange, som søger ham. Desuden virker han som vikar for præster i hele området, og næsten daglig har han en begravelse – så stor er hans tilknytning til befolkningen, at mange kun vil have pastor Bjørnbak til at begrave deres afdøde. Også som foredragsholder er han efterspurgt.

Sommetider føler han sig træt. Man

kunne unde ham en lidt roligere alderdom. Men det lader sig simpelthen ikke gøre. Så skulle jeg forlade min by, siger han, og det kunne jeg aldrig tænke mig.

I 50 år har han virket i Midtjylland. Han er dus med størsteparten af sine bysbørn. Folk regner med hans råd og støtte – også de, der aldrig sætter deres ben i en kirke.

Nu skal man ikke forestille sig pastor Bjørnbak som en hyggeonkel eller en mild gammelfar. Han er kantet og kætersk og hensynsløst ærlig. Og hans menneskelighed er parret med stor selvbevidsthed. Alligevel finder folk i alle aldre vej ud til den kant af Randers, hvor han bor i en moderne blokbebyggelse. Han formår at sige sin hjertens mening uden at jage dem fra sig, for bag hans barske, undertiden stødende væsen mærkes en oprigtig, usentimental kærlighed til mennesker. Han har ikke vundet sin popularitet ved at gå på akkord. Hvor befriende at møde sådan en skikkelse i en tid, hvor alle stræber mod en blodfattig ensartethed.

Da han har set mig an i nogle minutter, tænder han sin lange præstepibe. Det er et godt tegn. Det betyder ifølge myten: Bliv og snak.

– Hvad er det i grunden, De vil, lille pige? spørger han. Og man føler sig virkelig som en „lille pige“ i hans selskab – en livsdilettant over for en livskunstner.

Hvad vil jeg i grunden? Spørge efter summen af hans livserfaring. Han tøver ikke med svaret:

– Den største lykke i livet er at blive brugt og påskønnet. Jeg har haft et knusende rigt liv. Syv arbejdsdage i ugen og aldrig ferie.

Han smiler underfundigt.

– Det siges, at Deres kirker altid har været fulde.

– Det folkelige snit betyder alt i kirken. Man skal tage menigheden jævnt, så den

er med fra først til sidst. Jeg er modstander af dogmatik og liturgi. En messehagel har jeg aldrig båret. En gudstjeneste skal bestå af et par salmer, en kort menneskelig tale af præsten og til slut et par salmer igen. Teologi interesserer mig ikke. Men jeg elsker at tale frit til folk. Som ung havde jeg svært ved at afgøre, om jeg ville være politiker eller præst. Det præger måske mine prædikener. Jeg har benene på jorden. Socialt betonet arbejde interesserer mig mest. I 20 år har jeg været arrestpræst, og jeg er stadig fast knyttet til De Gamles Hjem.

– Hvorfor står mange kirker tomme?

– Der er flere ting, som spiller ind – forlystelser, sportsskampe, søndagsturen i familiens bil. Og prædikanten. Kirken i sig selv er ikke nok. Folk spørger efter præsten, og ærlig talt – der er mange præster, jeg ikke gider høre. De taler for længe og for indviklet. *Men behøver man overhovedet kirken?* Det er spørgsmålet. Jeg tror, dens rolle er udspillet. Nu er det den enkelte, der kommer an på – mennesket. Individualismen og Søren Kirkegaard kan afløse kirken. Jeg kender en mand på Hobro-egnen, som hver søndag sætter sig på en sten ved en sø og holder gudstjeneste for sig selv. Hvorfor ikke? Mesteren findes alle steder, i brændenælden og gråspurven. Mesteren selv behøvede ikke et bestemt sted at prædike fra. Han talte fra et skib, en mark, en bakke. Nogle steder prøver man at gengive kirken dens tiltrækning ved at indrette krypten til dans og skuespil. Når det er nødvendigt at gøre reklame på den måde, så har kirken spillet fallit.

– Det er chokerende ting at høre fra en præst...

– I virkeligheden er de udtryk for en gennemført tolerance, som gør sig gældende på alle områder. Jeg har talt i Frelsens Hær og prædikeret i metodistkirken, og

Hermesetas
søder uden at fede
foretrækkes verden over

det kunne ikke falde mig ind at fordømme religiøse sekter, tværtimod hører jeg gerne, hvad de mener om tingene. Jeg var i mange år formand for den radikale vælgerforening – men det forhindrede mig ikke i at holde meget af Stauning og tale i socialdemokratiske vælgerforeninger. Til venstrefolk har jeg haft det bedste forhold – de var mine faste støtter i menighedsrådet. Men at være tolerant betyder ikke, at man går på akkord. F. eks. nægter jeg at prædike juleaften, når kirkerne går over alle bredder. Jeg vil ikke underholde folk, mens gæsen steges. I stedet går jeg til arresten, til de gamle og til forsørgelseshjemmet – fattiggården, som det hed i gamle dage. Jeg har mine personlige meninger, og dem handler jeg efter. Men jeg har ingen personlige modstandere.

– Hvordan bærer De Dem ad med at skaffe folk lejligheder og stillinger?

– Herregud, min pige, jeg har jo fået en bunke kontakter i tidens løb. Ved siden af præstegerningen har jeg været realskolelærer i 35 år og adjunkt ved Randers statskole i 7 år – jeg underviste i historie, religion og naturhistorie. Alene i de 21 år, jeg har boet i Randers by, har jeg haft godt 6000 konfirmander. Alle mine gamle elever sidder ude omkring i erhvervene, den ældste er såmænd 63 år. Nogle af dem er store grundejere. Jeg har holdt 4431 foredrag og 5801 lejlighedstaler, forrettet 5695 begravelser og 3286 vielser. Tallene er pålidelige, jeg har bogført det hele. Desuden har jeg som sagt været politisk aktiv, og jeg har ledet håndværkerforeningens kulturvalg. På den måde har jeg lært folk at kende alle vegne, og når jeg ringer til en bekendt og beder ham tage en prøveløsladt i sit brød, så er der store chancer for, at han gør det. Og manden, som får arbejde på den måde, føler sig forpligtet over for mig til at skikke sig vel.

– Kommer her mange unge?

– Ja. Ikke fordi de er religiøse, men fordi deres forældre har kendt mig. Der er mange unge, som har vanskeligheder, fordi de ikke er blevet hærdet i deres opvækst. Børn nu om stunder er for godt vant, og det er synd for dem. Den dag de skal klare sig selv, kan de ikke fortsætte den standard, forældrene har givet dem, og så opstår problemerne. Mange ægteskaber er ramlet, fordi de unge var forvante hjemmefra. Det er en forkert form for kærlighed at give sine børn alt, hvad de peger på. Man må hellere give dem interesser end ting. Et menneske måles idag ikke blot ved sit arbejde, men også ved sin fritidsbeskæfti-

gelse. På De Gamles Hjem hører jeg tit den klage, at det er svært at få tiden til at gå. De keder sig, for de har ingen interesser. Er det ikke frygteligt? Jeg forstår det ikke. Selv har jeg tre vidunderlige fritidsinteresser: Blomster, fugle og Blicher. Jeg har opsøgt alle mennesker, der har kendt Blicher, og samlet et pænt materiale, som jeg har lovet bort til Herning museum. Livet er jo propfuldt af ting, man kan interessere sig for.

Man må medgive pastor Bjørnbak, at han er blevet „brugt af livet“, men hvordan med den anden betingelse for en indholdsrig tilværelse – påskønnelsen?

Dannebrogordenen har han sagt nej tak til, eftersom han er radikal, men det luner jo altid at få den tilbudd. Men der har været andre håndgribelige beviser. Efter genforeningen i 1920 forærede hans sognebørn

ham en rejse til Sønderjylland. Da hans kone fødte ham tvillinger, fik han 2000 kroner til supplerende af den beskedne præstegage. Da han havde overanstrengt sig og måtte på rekreation, fik han en penge-gave på 3000 kroner, og et lignende beløb blev indsamlet og overrakt ham på hans 60 års dag. To gange er han blevet udnævnt som „den populæreste mand i Randers“. Og han kører gratis med de lokale busser. Før i tiden færdedes pastor Bjørnbak på damecykle, også når han var i præstekjole – et malerisk islæt i bybilledet. En skønne dag overrakte direktøren for busserne ham et partout-kort med ordene: „Du er blevet for gammel til at cykle. Detteher kort gælder hele dit liv.“

Men den største påskønnelse finder han i et håndtryk eller et smil, når han har hjulpet et medmenneske.

Stafet

- den nemme skjorte

Den maskuline elegance understreges rigtigt med denne fine, *strygefri* Stafet Calpreta skjorte. Dessin 2410. Fås hvid og kulørt og koster **33,85**

Stafet poplinskjorte. Dessin 2402 **28,50**

- en kvalitetsvare fra

- min hobby er **SAFIR** bagning

Det er sjovt at bage selv - og blive rost for resultatet. Vælg hellere straks SAFIR - landets mest solgte mel gi'r bedre brød - og er endda billigere.

-gå i Brugsen

så får De dividende - ovenikøbet

- og til god bagning hører
TREKRONER margarine i guldfolie

